جوایەز ٢

سەرپەرشتی: ع.ع. یوسف

دەزگای چاپ و بڵاوکردنەوەی

زنجیرەی ڕۆشنبیری
*

خاوەنی ئیمتیاز: شەوکەت شێخ یەزدین

سەرنووسەر: بەدران ئەحمەد حەبیب

* * *

ناوونیشان: دەزگای چاپ و بڵاوکردنەوەی ئاراس، گەڕەکی ڕاپەڕین، هەولێر
س. پ. ژمارە: ١ تەلەفۆن: ٢٢٣٢٠٢١
شوێنی ئاراس لە تۆڕی ئینتەرنێتدا:
www.araspublisher.com

جوایەز ٢

سەرپەرشتی: ع .ع . یوسف

پرس و تەگبیر:

ئی. بەرزنجی -ئە. مەسیفی - ئە. مەلا
فە. پیربال – ها. سەڕاج

ناوی کتێب: جوایەز ٢
سەرپەرشتی: ع.ع. یوسف
پرس و تەگبیر: ئی. بەرزنجی- ئە. مەسیفی- ئە. مەلا- ف. پیربال- هـ. سەڕاج
بڵاوکراوەی ئاراس- ژمارە: ٩٩
دەرهێنانی هونەری: بەدران ئەحمەد حەبیب
بەرگ: شکار عەفان نەقشبەندی
نووسینی سەر بەرگ: خۆشنووس محەممەد زادە
پیت لێدان: ئاراس ئەکرەم
هەڵەگری: شێرزاد فەقێ ئیسماعیل
سەرپەرشتیی کاری چاپخانە: ئاوڕەحمان مەحمود
چاپی یەکەم - چاپخانەی وەزارەتی پەروەردە، هەولێر- ٢٠٠١
لە کتێبخانەی بەڕێوەبەرایەتیی گشتیی ڕۆشنبیری و هونەر لە هەولێر ژمارە (٤٣٧)ی ساڵی ٢٠٠١ی دراوەتێ

ناوەڕۆک

فـەرهاد پیـربالْ 5
ئەنوەر مـەسـیـفی 41
ئەحـمـەدی مـەلا 55
ئیسماعیل بەرزنجی 61
عـەباس عـەبدوڵڵا یووسف ... 67
هاشم سـەراج 81
کـەریم دەشـتی 89
مـحەمـەد باوەکر 99
تەحسین موحسین عومەر 107
ئەسکەندەر جـەلال 115

فەرهاد پیرباڵ

*** پێنج ڕەخنەی بچکۆڵە**

*** نۆڤلێتی زار و مارەکان**

پێنج ڕەخنەی بچکۆڵە لە "زار و مارەکان"

من دەمێکە بەوە ڕاهاتووم کە ڕەخنە لە بەرهەمەکانی خۆم بگرم و بەئەزموونە قۆڕەکانی پێشووی خۆمدا بچمەوە. یەکەمین کاری جیددیم ئەوەبوو کە ڕەخنەم لە ئەزموونی شیعری «گورگی پاریس» گرت و لە ژمارەیەکی سەرەتاکانی گۆڤاری (بیاڤ) بڵاوم کردەوە. پاشان لە گۆڤاری (پەیڤین) و (گەلاوێژی نوێ)دا هەندێ ڕەخنەم لە ئەزموونی چیرۆکنووسینی خۆم لە ساڵانی ١٩٨٠ گرت. کەواتە، ئەمە کارێکی تازە نییە بۆ من، کە ئەمڕۆ دێم ڕەخنە لە چیرۆکێکی دیکەی خۆم دەگرم.

پێش هەموو شتێک، ناونیشانی چیرۆکەکەم هیچ بە دڵ نییە؛ بەڵام لە ناچاری دامنا. دانانەکەشم بۆ ئەوە بوو کە ڕەمزی «زار» و «مار» هەر لە سەرەتاوە لە بەرچاوی خوێنەر بەرجەستە بن! «زار» کە لە «گەمەی زار و مارەکان» وەرم گرتووە ڕەمزە بۆ ئەو هەموو سەفەرە بێهوودەیەی فەرەیدوون کە لە فەڕەنساوە دەیکات بۆ ڕۆژهەڵات بۆ وڵاتی خۆی. «مارەکان»یش ڕەمزە بۆ ئەو چوار وڵاتەی کە کوردستانیان بەسەردا دابەش کراوە. ڕەمزی «مارەکان» بەهێزترە لە ڕەمزی «زار»، بەڵام نەدەکرا تەنیا «مارەکان» بەکاربهێنم. بۆیە ناچار بووم پەنا ببەمە بەر گەمەی «زار و مارەکان» بەیەکەوە.

ئەم گەمە میللییەش، تەواو لەگەڵ ڕووداوەکانی ناو چیرۆکەکە یەک دێتەوە، هەر بۆیەش ئەو تەکنیکە سەمەرەیەم بەسەر چیرۆکەکەدا فەرزکرد، کە بەڕاستی لای خۆشم بەعەنتیکەی دەزانم. تەکنیکی چیرۆکەکەم لە گەمەی "زار و مارەکان" وەرگرتووە، ئەمەش چونکە چارەنووسی فەرەیدوون عەینەن چارەنووسی ئەو کەسەیە کە ئەم گەمەیە دەکات.

بۆیە دەبینین تەکنیک و ڕووداوەکانی ناو چیرۆکەکە لەگەڵ گەمەی میللیی «زار و ماوەکان» لەگەڵ تەکنیکی چیرۆکەکە بەتەواوەتی یەکتر دەگرێتەوە. لە هەمان کاتدا لەگەڵ حیبکەی چیرۆکەکەش هاوئاهەنگ دەوەستن. ئەمەش چونکە شێوەی چیرۆکەکە وەکو شێوەی گەمەکە وایە، لە ڕووی ناوەڕۆکیشەوە، دەبینین: فەرەیدوون وەک «سیزیف» چەندین جار سەردەکەوێتە ناو فڕۆکە و لە ئەنجامدا هەمیشە دەیگەڕێننەوە «شوێنی جارانی خۆی». کەواتە، ناونیشانی چیرۆکەکەم ئاوها هەڵبژاردووە، نەخشە بۆی داناوە، یان باشترە بڵێم: سەپاوەتە سەرم.

دووەم ڕەخنەم لەم چیرۆکەی خۆم ئەوەیە کە نەدەبووایە ئەو تێبینییە بنووسم کە لە نێوچەوانی (سەرەتای) چیرۆکەکەدا ئاماژەم بۆی کردووە. لە وێدا نووسیومە: «ئەم چیرۆکە، لە کاتی خوێندنەوەدا، دیواری چوارەم دەشکێنێت...». ئەمە فشەکردن و شانازی کردنێکە بە خۆم، گوایە من یەکەمین چیرۆکنووسم کە ئەم کارەم کردووە: چۆن برێخت لە شانۆ دیواری چوارەمی لابردووە، منیش لە چیرۆک ئەم کارەم کردووە! بەڵام با قسەیەکیش بۆ «شەیتان» بکەین. من لەو کاتەدا دەمزانی کە هیچ ڕەخنەگرێک هەست بەم «داهێنانەی» من ناکات. ئەگەر هەستیشی پێ بکات، ئەوا بەچاوی سووک سەیری دەکات و بێدەنگیی لێدەکات.

بەم شێوەیە، ئەم تێبینییەی کە لە سەرەتای چیرۆکەکەدا نووسیومە، لە «کەپتێکی ئیعلامییەوە» یان لە غوبنەوە هاتووە. دەکرێ لە داهاتوودا لایبدەین؛ بەتایبەتی ئەگەر زەمانێک داهات کە مەشهوور بووم و «مەلەفێکی تایبەتی»م لەناو گۆڤارێکدا بۆ کرایەوە!

سێیەم ڕەخنەم لەم چیرۆکەم ئەوەیە، کە هەندێک جار، واتە لە هەندێ گۆشەدا، مەعلوماتەکانم دووبارە کردوونەتەوە. دەبووایە مۆنتاژێکی باشتریان بکەم. دووبارەبوونەوەی مەعلووماتەکان خوێنەر تووشی جاڕس بوون دەکات. هۆی ئەم عەیبەش دەگەڕێتەوە بۆ ئەوەی کە ئەمە یەکەمین چیرۆکی درێژە کە من بەم تەکنیکە دەینووسم. لە چیرۆکی (شیزۆفرینیا)دا، کە کورت بوو، توانیومە کۆنترۆلی ئەم لایەنە بکەم. بەلام لەم چیرۆکە درێژەدا – دانی پێدا دەنێم و بە عەیبێکیشی نازانم: هێندەی مەژغوولی تەکنیک و شێوە بووبم، ئەوەندە مەژغوولی ناواخنی چیرۆکەکە نەبوومە.. هێندەی کاتم بە ڕێکخستنی ژمارەکان و گۆشەکانەوە بەسەرچووە، ئەوەندە کاتم بە گێڕانەوەی چیرۆکەکەوە بەسەر نەچووە. ئەمەش لەبەرئەوەی من پێم وایە: ئەگەر تۆ تەکنیک و شێوەت داهێنا، ئیدی ناوەڕۆک جیوە ئاسا خۆی جێگەی گونجاوی خۆی دەدۆزێتەوە. کەچی لەگەڵ ئەمەش هێشتا نەمتوانیوە دەسەلاتێکی تەواو بەسەر تەکنیک و جوانکاریی شێوەدا پەیدا بکەم، بەلام دیارە نەشمدەویست چیرۆکەکە هێندە تەقلیدییانە و ئاسان بکەمەوە کە چیرۆکنووسێکی نەوەی سالانی ١٩٧٠–١٩٨٠ بەئاسانی تێی بگات.

چوارەمین ڕەخنەم دەگەرمە ناوی پالەوانەکەم. ئەمە، وا بزانم چوارەمین بەرهەمی منە، کە ناوی پالەوانەکەی دەنێم «فەرەیدوون». ڕاستییەکەی، خۆشم نازانم بۆچی؟

پێنجەمین ڕەخنەم لە چیرۆکی «زارو مارەکان» ئەوەیە کە نەمتوانیوە هەناسەم درێژتر بکەمەوە و ڕووداوەکان جیرتر بکەمەوە و پالەوانەکان باشتر و فراوانتر بخەمە ژێر تیشکی بینینی خۆمەوە. چونکە پالەوانێک کە هێندە جەسوور بێت لەسەر گەڕاندنەوەی بۆ پاریس بڕیار بدات فرۆکەکە بتەقێنێتەوە؛ پێم وابێ پێویست وابوو کە خوێنەر باشتر و زۆرتر بیناسێت. یان هیچ نەبووایە چەند بەشێکی زۆرتر و زیاترم تەرخان بکردایە بۆ ئەو پەیوەندییە سمبوولی و خۆشەویستییەی کە لەلایەکەوە لەگەل دایکی خۆی، لە لایەکی دیکەشەوە لەگەل «هانصوو» هەیەتی!

بەلام، ئێستا، لە خۆم دەپرسم: ئەگەر، من، ئەم کارانەم لە ناو چیرۆکەکەدا ئەنجام بدایە، چیرۆکەکە نزیک نەدەکەوتەوە لە ڕۆمان؟ لەم کاتەشدا، ئایا دەمتوانی دەسەلات بەسەر تەکنیکەکەیدا دابگرم؟ لە وەلامدا دەلێم: «بەلێ، دەمتوانی»، «بەلام من ئەوەم لەلا گرنگتر بوو کە تەکنیکێکی تازە بۆ خۆم تاقی بکەمەوە، نەک بمەوێ ڕۆمان بنووسم».

د. فەرهاد پیربال

(١)

فەرەیدوون، لە ناو فڕۆکەخانەی دیمەشق، بە فڕۆکەوانە فەرەنسییەکەی گوت:

– ڤیزەم هەیە، دەعوەتنامەم هەیە، بەپەساپۆرتی ڕاستەقینەی خۆم، بەشێوەیەکی قانوونیش هاتوومەتە ئێرە، هەموو شتێکم تەواوە؛ کەچی ناهێڵن پێ بنێمە ناو خاکی سووریاوە.

فڕۆکەوان گوتی:

– ئێ؟

فەرەیدوون پاڕایەوە:

– یارمەتیم بدە!

– چۆن؟

– هەڵفڕینی فڕۆکەکەت سەعات و نیوێک دوا بخە!

– نابێ.

– بۆ؟

– ناتوانم.

فەرەیدوون، دوای بیرکردنەوەیەک، تووڕە بوو:

– دە کەوایە؛ پێت دەڵێم: ئەم فڕۆکەیە بەسەلامەتی ناگەڕێتەوە پاریس.

– چۆن؟

– دەیتەقێنمەوە.

– ئەگەر حەزدەکەی بزانیت فەرەیدوون بە چی و چۆن فڕۆکەکەی دەتەقاندەوە، بڕوانە گۆشەی(١٣).

– ئەگەریش حەزدەکەی بزانیت فەرەیدوون پێشتر چ هەوڵێکی ئاشتیخوازانەی دابوو بۆئەوەی ڕێگەی پێ بدەن دابەزێتە ناو دیمەشق؛ بڕوانە گۆشەی (٢٣).

1

«هانصوو» کچێکی چاو و برۆ ڕەشی خرپن؛ لە سەرەتادا نیگای، پاشان ئەو تاڵە مووە قەترانییە بریقەدارانەی کە کەوتبوونە سەر شانی، سەرنجیان ڕاکێشام:

– «هانصوو» بە تورکی واتە چی؟

گوتی: وشەیەکی لێکدراوە، واتە (هانم سوڵتان).

بۆئەوەی پردێک بەرەو کەناری ڕۆحی دروست بکەم، گوتم: ئنجا بەڕاستی؛ تۆ، لە خانمێکی سەردەمی سوڵتانەکان دەچیت.

کە سەیری چاویم دەکرد، بۆنی بخوور و سەمای ڕووتی کلارنێت و تامی سماقرێژی ڕانەگۆشتی برژاوم بیر دەهاتەوە؛ گوتم:

– حەزم دەکرد منیش سوڵتانێکی ئەو سەردەمە دێرینانە بوومایە.

سەروقژی بە پشتا خست، پێکەنی:

– ئاسان نیە.

من، لەگەڵ سێ قوتابیی دیکەی کوردی سووریا و ئێران و تورکیا، کە شاندێکی قوتابییان بووین، بۆ بەشداریکردن لە کۆنفرانسێکی نێودەوڵەتیی قوتابییاندا، هاتبووینە شاریستراسبۆرگ. هانصووش لەگەڵ پێنج شەش قوتابیی دیکەی تورکیا، نوێنەرانی قوتابیانی تورکیا بوون. لە ستراسبۆرگ، لە هوتێلێکی چوار ئەستێرەی قەشەنگدا یەکترمان ناسی.

– ئەگەر حەزدەکەی بزانیت هانصوو کێ بوو؛ بڕوانە گۆشەی 14.

– ئەگەریش حەزدەکەی بزانیت سەرەتای ئەم یەکترناسینە چۆن بوو؛ بڕوانە گۆشەی 10.

(٢)

چەند ڕۆژێک پێشتر، لە هەمان فرۆکەخانەدا، فەلەستینییەکان فڕۆکەیەکیان ڕفاندبوو. ئەم ڕووداوە دڵی خەڵک و ئەم فڕۆکەخانەیەی ترساندبوو.

– ئەگەر حەزدەکەی گفتوگۆی نێوان فەرەیدوون و بەڕێوەبەری فڕۆکەخانەکە بخوێنیتەوە، بڕوانە گۆشەی 7

– ئەگەریش حەزدەکەی بزانیت برادەرە کوردەکانی فەرەیدوون لە دەرەوەی فڕۆکەخانەوە چ هەوڵێکیان بۆ فەرەیدوون دابوو بۆئەوەی دەربازی بکەن؛ بڕوانە گۆشەی(١٨).

2

– دانی پێدا بنێ؛ تۆ یەکەکەیت؟

–نەخێر.

– سەر بە تاڵەبانیت یان بارزانی؟

– سەر بە کەسیان نیم.

تا هێزی لە لەشدا بوو، لەناکاو، کۆڵەمستێکی سرەواندە نێوچەوانم:

– ئەدی ئەم هەموو بەڵگەنامە و نەخشە جوگرافی و ڕەسمانەی کوردستان چین لەگەڵ خۆت دەیانبەیتەوە، ها؟ دان بەشتێکدا بنێ؛ دەی!

خۆم ڕاگرت، ڕامام، تا ئەوکاتەی هەموو قسەکانی خۆی تەواو کرد. پاشان، منیش، لەناکاو، هەتا هێز لە گیانمدا هەبوو، شاپێکم لەناو گەڵی هەڵدا. هەڵبەزییەوە و بەلادا کەوت. لەو دەمەدا، هەژدە پۆلیس، بەجارێک، هورووژمیان بۆ هێنام و داکەوتنە سەرم. گوێم لێ بوو، بە تورکی، هەر یەکێک جنێوێکی دەدا:

– ئای لەو خوێرییە!

– بە هەموو سەرۆک حکوومەت و سەرۆک حزبەکانی، ناتوانن شاپێکی ئاوها لە پۆلیسێکی ئێمە هەڵدەن؛ کەچی ئەو – دیوتە..

– خۆی لە ئێمە کردۆتە فس فس پاڵەوان!

– تێی هەڵدەن! بەشەق..

– ئەمە یەکەمین جارە کورد بتوانێت دەست لە تورکێک بەرز بکاتەوە!

– با بەهەمووومان سواری بین!

– بیبەن!

لە کۆتاییدا، گوێم لە دەنگێکی بڵحتر بوو:

– بەسیەتی! جارێ لێرە ئەوندەی بەسە!

– ئەگەر حەزدەکەی بزانیت بردمیان بۆ کوێ و چییان لێکردم؛ بڕوانە گۆشەی 17.

– ئەگەریش حەزدەکەی بزانیت بۆچی لەو

دەمـەدا گـۆرانییـەکی بڵند ئەرصـۆم بیـرهاتەوە؛ بڕوانە گۆشەی 20.

(٣)

فـەرەیدوون بڕیاری دا پێش هەمـوو شـتـێک، قسـە لەگەڵ خەڵکی ناو هۆڵەکە بکات؛ بۆئەوەی قـەناعـەتیـان پێ بێنێت کـە سواری فـڕۆکـەکـەی خۆیان نەبن و سەعات و نیوێک خۆیان دوا بخەن تـا هـاوڕێـکـەی فـــــــەرەیـدوون لـە دەرەوەی فڕۆکـەخـانەکەوە دێت ڕزگـاری دەکـات و دەیبـاتە دەرەوە. ئەگەر خەڵکەکە ڕازی نەبوون و بە قسەیان نەکرد، بچێت ئەم جارە لە فڕۆکەوانەکە بپاڕێتەوە.

– ئەگەر دەتەوێ دیمەنی قسەکردنی فەرەیدوون لەگـەڵ خـەڵکی ناو هۆڵەکـە ببـینیت؛ بڕوانە گۆشەی(٢٣).

– ئەگـەریش حـەزدەکـەی بزانیت سـەفـەری یەکـەمی فـەرەیدوون بۆ دیمەشق چۆن بوو؛ بڕوانە گۆشەی(١١).

3

دەنگەکان دەیانگوت:

– بەڵگەنامەی لەبارەی ئەرمەنییەکانیش پێیە.

– نەخێر کوردە و پەکەکەیە.

– دنیـایەک وێنەی مـەلا مـسـتـەفـای بـارزانیی پێیە.

– ئەم گەنجـە ڕۆشنبیـرانەی ئەوروپا، زۆربەیان، سەر بە تاڵەبانی و بارزانین.

– ئەگـەر سـەر بە حزبێکی کـینە لە دڵ نـەبێت، چۆن دەتوانێ لەناو فـڕۆکەخانەی ئەستەمبوڵ، شەق لە گونی ئەفسەرێکی تورک هەڵبدات؟

– چاوێکی کوێر بکەن بۆئەوەی ببێت بە پەند!

– بۆئەوەی جـارێکی دیکە هیچ کـوردێک زاتی ئەوە نەکا دەست لە پۆلیسی تورک بەرز بکاتەوە!

دەنگێک قفڵی لە قسەکاندا:

– مـادام لە فــەرەنسـا پەناهەندەیە، ناتوانین تەسلیمی عیراقی بکەینەوە.

– ئەگەر حەزدەکەی بزانیت لەو دەمەدا من بیرم لە چی دەکردەوە؛ بڕوانە گۆشەی 20.

– ئەگـەریش حـەزدەکـەی بزانیت پاشـان چی ڕوویدا؛ بڕوانە گۆشەی 21.

(٤)

لە کۆتاییدا، بەڕێوەبەری گشـتیی فـڕۆکـەخـانە (کە فەرەیدوون هەستی دەکرد سەرۆک دەوڵەتێکی عەرەبییە قسە دەکات) بە فەرەیدوونی گوت:

– گــوێ بگرە! ئێـمـە هەمــوومــان بە هەمــوو شـێـوەیەک هەوڵمــان زۆر لەگــەڵ تۆ دا کــە لەم بڕیارەت پەشیمان ببیتەوە؛ پەشیمان نابیتەوە.

4

برادەرە کـوردەکـانی پـاریسم، هەمـوو جـارکـە لێیان دەپرسیم:

– باشە، فەرەیدوون، تۆ بەم زرووفە ناخۆشەی کوردستان، بۆچی بەیەکجاری دەگەڕێیتەوە؟

ڕاسـتـیـیـەکـەی، نەمـدەزانی چۆن وەڵامـیـان بدەمەوە:

- نەخێر.

- لەوەش دەچێ تۆ زۆر کەللەڕەق بیت و واش بزانیت بتوانیت بەئاسانی گاڵتە بەعەقڵی ئێمە بکەیت.

- ئێوەن کە گاڵتە بەکەرامەتی من دەکەن.

- بۆیە، ئێمە، ناچارین بەزۆرەملێ و بە هەرچی شێوەیەک بێت، بە زەبری شەق و قۆنداغی کلاشنکۆف، سواری فڕۆکەکەت بکەینەوە. لێرە بەملاوە، زۆر بەباشی گوێم لێ ڕابگرە و تکایە باش بزانە چیت پێ دەڵێم. ئێمە، لە دوای دوو کۆبوونەوەی بەپەلەی ڕەسمی، لە ماوەی ئەم نیو سەعاتەدا، ئەم بڕیارەی خوارەوەمان داوە و تۆش بەباشی گوێمان لێ بگرە: هەر ئێستا بەئارامییەوە یان بەشەقی پۆلیس، هەشت پۆلیس دێن قۆڵبەستت دەکەن و سواری فڕۆکەکەت دەکەن؛ هەر هەشتیشیان لە ناو فڕۆکەکەدا، بەپێوە، تا دەگەنە پاریس، چاویان بەسەرتەوە دەبێت و پاسەوان دەبن: دوو پۆلیس لە پشتی سەرتەوە، دووان بەرامبەرت، دووان لە دەستەچەپت، دووانی دیکەش لە لای ڕاستت. باش بزانە چیت پێ دەڵێم: لەو ساتەوەی سواری فڕۆکەکە دەبیت، بچووکترین جووڵانەوە و ئاخێزی گومان لێکراوت هەبێت، مانای وایە تۆ بزانە کە دەمودەست تەقەت لێ دەکرێت و دەکوژرێیت! خۆشت لەمە بەرپرسیاریت و ئیمزات لە سەری کردووە. ئەوەشت لە بیر بێت کە ئێمە ئەو بڕیارە ڕەسمییەی لە ناکاو دەرمانکردووە، هەر ئێستا، بۆ هەموو نەفەرەکانی ناو فڕۆکەکە دەیخوێنینەوە و ئاگاداریان دەکەینەوە، بۆئەوەی ئەوانیش شایەد بن و ئاگادار بن و بەدڵنیاییەوە بگەنە پاریس.

- بەڵام من پێم گوتیت: بە هیچ شێوەیەک بەدڵنیاییەوە ناگەنە پاریس.

- دە، فەرموو، کەواتە، ئەمەی خۆت دەیڵێیت

- *لەبەر هەزار و یەک هۆ.*

- ***ئەگەر حەزدەکەی باشتر لە شەخسیەتی میلانکۆلیی من تێ بگەیت؛ بڕوانە گۆشەی(١٦).***

- ***ئەگەریش حەزدەکەی یەکێک لە جەربەزەییەکانی ژیانی من بخوێنیتەوە؛ بڕوانە گۆشەی(٢٣).***

و ئەو شتانەی ئێمەش تازە گوتمان، ئیمزایان لەسەر بکە!

- ئایا فەرەیدوون ئیمزای لەسەر ڕەوایی گوللەبارانکردنی خۆی کرد یان نا؟؛ بڕوانە گۆشەی(٥).

- ئەگەریش حەزدەکەی بزانیت فەرەیدوون لەو دەمەدا بیری لە چی دەکردەوە؛ بڕوانە گۆشەی(١٢).

(٥)

فەرەیدوون گوتی:

- من ئیمزا لەسەر ئەوە ناکەم کە لە خۆڕایی و بێ هیچ گوناهێک بمکوژن.

- بەڵام تۆ تیرۆریستی.

- نەخێر، من تەنیا بەدوای مافێکی هەرە سادەی خۆمدا دەگەڕێم.

- ئەگەریش حەزدەکەی بزانیت ناونیشانی ئەم چیرۆکە بۆچی کراوەتە (زار و مارەکان)؛ بڕوانە گۆشەی(٦).

- ئەگەریش حەزناکەی؛ بڕوانە گۆشەی(١).

5

دووای ئەوەی لە سەفەرەکەم بۆ ئەستەمبۆڵ بەنائومێدی گەڕامەوە پاریس، ئیتر تووشی ڕەشبینییەکی تەواو هاتم، لە دڵی خۆمدا دەمگوت: «قسەی پیرەژنە جادووگەرەکان ڕاست دەرچوو»؛ «بەیەکجاری دەگەڕێمەوە وڵاتەکەی خۆم».

چەندین نامەم بۆ هانصوو لە ئەستەمبۆڵ دەنووسی، وەڵامی نەبوو. دەمویست بەڕێگەی دیمەشقەوە بەیەکجاری بگەڕێمەوە هەولێر؛ هەموو ژیانی ڕابردووی دەربەدەریی خۆم و هەموو عیشقە درۆزنەکانی دوورەوڵاتیم لەبیر بکەم. هەندێ جاریش دەمگوت: «وا باشترە سەفەرێکی دیکە، بۆ بینینەوەی هانصوو، بەرەو ئەستەمبۆڵ بکەمەوە».

لەناو دوودڵیی گەڕانەوەی یەکجارەکیم بۆ کوردستان و سەردانی هانصوو لە ئەستەمبۆڵدا، لەناکاو، بەیانییەک، نامەیەکی هانصووم لە ئەستەمبۆڵەوە پێگەیشت. تێیدا بەپەلە - بێ ئەوەی نوقتە و فاریزەی بۆ ڕستەکانی دانابێت - نووسیبووی:

«فەرەیدوون گیان نامەکەتم بەدەست گەیشت کە تێیدا دەڵێی ڤیزەشت هەبووە و کەچی نەیانهێشتووە داخڵی ئەستەمبۆڵ ببیت و من

ببینیت بۆیە تکات لێ دەکەم با لە دیمەشق یەکتر ببینین سەعات و ڕۆژێکی دیاریکراوم پێ بڵێ و بە نامە بەزووترین کات بۆم بنێرە بۆئەوەی لەو سەعات و ڕۆژە دەسنیشانکراوەدا منیش بێمە دیمەشق و لەوێ یەکتر ببینین چونکە زۆر شتی چارەنووسی هەیە کە پەیوەندییان بە ژیانی داهاتووی من و تۆوە هەیە پێویستە باسیان لێ بکەین

ئیمزای هانصووی خۆت

– ئەگەر حەزدەکەی بزانیت ئەو سەفەرەم بەرەو دیمەشق، بۆ بینینی هانصوو چۆن بوو؛ بڕوانە گۆشەی(٨).

– ئەگەریش حەزدەکەی بەفراوانی بزانیت چیرۆکی گەیشتنم بۆ فرۆکەخانەی دیمەشق چۆن بوو؛ بڕوانە گۆشەی(٢٣).

(٦)

زۆر سەیر بوو! فەرەیدوون چیرۆکی گەڕانەوەی یەکجاریی خۆی بۆ وڵاتەکەی، وەک چیرۆکی زار و مارەکان دەهاتە پێش چاو: هەموو جارێک بۆ ماوەی دوو-سێ مانگ لە پاریس کاری دەکرد و پارەی پاشەکەوت دەکرد، بۆئەوەی زارێک هەڵبدات «سەربکەوێت و» بگەڕێتەوە کوردستان؛ کاتێ دەگەیشتە سنووری گەیشتن، مارەکان ڕێگەیان لێدەگرت «هەموو پارەکانیان لێ دەخوارد» و دەیانگەڕاندەوە ناو سکی خۆیان.

ڕۆژێک بە حەمەی هاوڕێی خۆی گوت:

– حەمە، ڕات چیە زارێک بۆ ئێرانیش هەڵدەم و ئەم جارەیان بە ئێراندا بگەڕێمەوە؟

حەمە، بەپێچەوانەی فەرەیدوونەوە، گەڕانەوە بۆ کوردستانی، لە پێش چاو ڕەش ببوو؛ گوتی:

– فەرەیدوون، چیرۆکی گەڕانەوەی تۆ بۆ کوردستان، بەڕاستی، وەک گەمەی زار و

6

لە کاتی کۆڕەوەکەدا، ئێمە، زۆربەی برادەرانی کوردی پاریس، هەموو ئێوارەیەک، کاتژمێر هەشت، هەر جارەی لەماڵی یەکێکماندا، بەدیار تەلەفزیۆنی فەرەنسییەوە، کۆدەبووینەوە: بەدیار دیمەنەکانی «کۆڕەو» دڵمان پڕ دەبوو لە حەژمەت و سوگواری. زۆر جاریش سەرمان بەسەر سنگی خۆماندا شۆڕدەکردەوە و هۆن هۆن دەگریاین.

ڕۆژێک، لەسەر داخوازیی سەرۆکی ڕێکخراوی فرانس لیبێرتێ، مەدام دانیال میتیران، لەگەڵ هەشت کەسی دیکە، بووینە شاندێک و چووینە تورکیا: بۆئەوەی خۆمان بگەیەنینە سەر سنووری تورکیا-عیراق و فریای کوردە ئاوارەکانی ناو چیاکان بکەوین.

کە گەیشتینە ناو فرۆکەخانەی ئەنقەرە، پۆلیسی فرۆکەخانەکە گوتی:

– لەناو شاندەکەی ئێوەدا، ئەوانەی کوردی

مـارەکـانی لێ هاتووە. زاری چی بۆ ئەم دۆزەخـە هەڵدەدەی؟ بۆ خۆت لەم پاریسە خۆشە دانیشە و واز لەم زار و مـارانە بێنە! هەزار نەفـرەت لە کوردسـتانیش کـە کلیلی دەرگا و پەنجـەرەکـانی خۆی، هەمووی بەدەست بێگانەوە! ئەمانە مارن لە چوار دەورەی ئێمە ئالاون.

- ئەگـەر حـەزدەکـەی بزانیت فـەرەیدوون لە چ کاتێکدا خۆزگەی بەوە دەخواست سەگێک بووایە؛ بڕوانە گۆشەی 23.

- ئەگـەریش حەزدەکەی بزانیت فـەرەیدوون لە گەڕانەوەی خۆیدا بۆ کوردستان، لەناو فڕۆکەخانەی دیمەشق، یەکـــەم هەنگاوی، چۆن و چی بوو بۆ تەقاندنەوەی فڕۆکەکە؛ بڕوانە گۆشەی(٢٣).

عیراقن، نابێ داخلی تورکیا بن.

لەناو شـاندەکـە دوو کـەسـمـان کـوردی عـیـراق بووین. لەبەر هەندێ هۆی ئاسـایشـی تورکـیـا، ڕێگەیان نەداینێ: گـەڕاندنیـانەوە بۆ پاریس، بێ ئەوەی پێ بنێینە سەر خاکی ئەنقەرە.

جاری دووەم، لەسـەر حیسـابی خۆم و بەتەنیا، بە عـارەقەی نێوچەوانی خۆم، پارەی سێ مـانگی کارکردنم لە چێشتخانەیەک دایە بلیتێکی فڕۆکە و چوومە ئەنقـەرە؛ لەوێشـەوە خۆم گـەیاندە سـەر سنووری تورکــیـا-عــیـراق. زیاتر لە دوو هەزار کۆماندۆ و چەکدار و پۆلیس، لەگەڵ زیاتر لە سێ صەد دەببابە و زیلی سەربازی، ئەو مـەڵبـەندەیان تەنیـبـوو: لێنەدەگـەڕان هیچ کـەسـێکی ئەمـدیو بچـێـتە ئەودیو، هیچ کـەسـێکی ئەودیویش بگاتە ئەمدیو.

سـەیر بوو! من چیـرۆکی گـەڕانەوەی یەکـجـاریی خـۆم بۆ وڵاتەکـەم، وەک چیـرۆکی زار و مـارەکـان دەهاتە پێش چاو: هەمـوو جارێک بۆ ماوەی دوو-سێ مـــانگ لە پاریس کـــارم دەکـــرد و پارەم پاشـەکـەوت دەکـرد، بۆئەوەی زارێک هەڵبـدەم و سـەربکەوم بگەڕێمـەوە کـوردسـتـان؛ کـاتێ دەگـەیشـتـمـە سنووری گـەیشتن، مارەکـان ڕێگەیان لێ دەگـرتم «هەمـوو پارەکـانیـان لێ دەخـواردم» دەیانگەڕاندمەوە ناو سکی خۆیان.

ئەو ڕۆژە، خـــەڵکی ســڵـــۆپی و خـــەڵکی گـــوندەکـــانی ئەو دەوروبەرە، پەیتـــا پەیتـــا، دەگـەیشـتنە سـەر سنوورەکـە و دووای سـەیرکـردنی ئەم قـیامـەتە، دەگـەڕانەوە مەڵبـەندەکانی خۆیان؛ هەرچی کـەلوپەل و خـواردن و کـەرەسـتـەیەکی دیکەیش کە بۆ کـوردە عـیـراقـییـەکان هێنابوویان، لەگـەڵ خۆیان دەیانبردنەوە: چونکە پۆلیسی تورک ڕێگـەیان نـەدەدا تـەنـانـەت هیـچ پێـــخــــەف و خـواردنێکیش، لە کـوردی تـورکیـاوە بگاتە دەست کـوردی لێـقــەومـاوی عــیــراق. گــوێم لێ بوو،

پیرەژنێکی دیاربەکری، کە پێخەف و خواردنی بۆ کوردەکانی عیراق هاوردبوو، زۆر دڵتەنگ ببوو؛ هاواری کردە کۆماندۆ تورکەکان:

- بە کوردیان حسێب مەکەن، بە جوولەکەیان حسێب بکەن! لێیان قەوماوە و ئێمە هاتووین خێریان پێ بکەین.

هەتا چاو بڕ دەکا فەردە نان و هۆردی نان و سنیبیە نان و مەنجەڵی خواردن، لەم ناوە، لە دیوی تورکیا داندرابوون «فڕێ درابوون»، هی خێرۆمەندەکانی کوردی تورکیا بوون، کەچی کوردە ئاوارە برسییەکانی عیراق (لەوبەرەوە) کە تەنیا پەنجا مەترێک لە نانەکانەوە دوور بوون، برسی، ڕەتاو؛ بۆیان نەبوو تەنانەت یەک نانیش چییە بیخوازنەوە و برسێتیی خۆیانی پێ بشکێنن.

دیسان، گوێم لە هاواری پیرەژنە دیاربەکرییەکە بووەوە:

- باشە، ئەی هاوار؛ بە ئینسانیشیان حسێب مەکەن؛ وابزانن سەگی برسین و لەم ناوە کەوتوون؛ ئێمەش هاتووین خێریان پێ بکەین.

یەکێک لە کۆماندۆ تورکەکان لە پیرەژنەکەی خوڕییەوە:

- چەغە دەڵەقۆڕ؛ هەی دێڵەسەگی پیر!

من کە لە پاریسەوە بەڕێ کەوتبووم و بەتەمای ئەوە بووم بتوانم لەم سنوورەوە بەئاسانی ئاودیو ببم و بگەمەوە هەولێر؛ کە ئەم قیامەتەم بینی، ئیدی نەدەکرا تەنانەت هەر بیریش لە پەڕینەوە بکەمەوە. هەر ئەو ڕۆژەش بوو، لەوێ، مووسا عەنتەرم ناسی.

- ئەگەر حەزدەکەی بزانیت هەڵوێستی مووسا عەنتەر لەو ڕۆژەدا چی بوو؛ بڕوانە گۆشەی 12.

- ئەگەریش حەزدەکەی بزانیت ئەم چیرۆکە بۆچی ناوی نراوە (زار و مارەکان)؛ بڕوانە گۆشەی(٦).

ڕمبەڕمبێکی پڕ ژاوەژاو لە قاڵدرمەکانەوە دەستی پێکرد. سی و شەش پۆلیس بوون، بە خۆیان و کلاشنکۆفەکانییانەوە (سێ چوارێکیان غەددارەیان پێ بوو)، بەتەپەتەپ، بەپەلە، ڕژانە ناو هۆڵەکە.

خەڵک زەندەقیان چوو. بەڕێوەبەری فڕۆکەخانەی دیمەشق چاوی ئەبلەق ما، بە چرپە لە یەکێک لە یاوەرەکانی خۆی پرسی:

– چییە ئەوە؟

یاوەرەکەی وەڵامی دایەوە:

قوربان قومبەلە و تەقەمەنیی پێیە.

ئەم قسەیەی کرد و دەستی بۆ جەنتا و باوڵەکانی فەرەیدوون درێژ کرد.

بەڕێوەبەر تەریق بۆوە، سەیرێکی بەپەلەی خەڵکەکەی کرد و خۆی لە یاوەرەکەی تووڕە کرد:

– حەیوان، تەنیا دوو پۆلیس بەس بوو.

بەدەست ئاماژەی بۆ پۆلیسەکان کرد: «تەفتیشی بکەن»؛ ئنجا ڕووی کردەوە فەرەیدوون:

– پێم بڵێ: تۆ چ تەقەمەنییەکت پێیە؟ – هیچ.

– ئەدی داتناوە بەچ شتێک فڕۆکەکەمان بتەقێنیتەوە؟

فەرەیدوون، گیان لە خۆ بێزار، تووڕە:

– بە ڕۆحی خۆم دەیتەقێنمەوە.

– ئەگەر حەزدەکەی زیاتر گوێت لە گفتوگۆی نێوان فەرەیدوون و بەڕێوەبەری فڕۆکەخانەکە بێت؛ بڕوانە گۆشەی(١٧).

– ئەگەریش حەزدەکەی بزانیت فەرەیدوون، پێش ئەوەی بڕیاری تەقاندنەوەی فڕۆکەکە بدات، چ پێشنیارێکی ئاشتیخوازانەی کردبوو؛ بڕوانە گۆشەی(٢٣).

پێم گوت:

– بەڕێز، تکاتان لێ دەکەم، من ڤیزەم وەرگرتووە. ڤیزەکەشم بەشێوەیەکی قانوونی لە سەفارەتخانەی خۆتان لە پاریس وەرگرتووە.

دیسان سمێڵی گیف کردەوە:

– ڤیزەت وەرگرتووە، وەرتنەگرتووە، فەلقیر! پێت دەڵێم: قانوونە: ئەم ڤیزەیە نایخوات و دەبێ بگەڕێییتەوە پاریس!

منیش، تووڕە، خۆم پێ ڕانەگیرا:

– کەواتە، ئێوە، سەفیر و سەفارەتخانەتان هیچ مەعنایەکیان نیە لە پاریس.

پەنجەی شایەتمانی بەڕووومدا بەرز کردەوە:

– جنێو بە سەفارەتخانەمان نەدەیت!

– جنێوم نەداوە، قسەکانی خۆتان دەسەلمێنم: ئەگەر ڤیزەی سەفارەتخانەتان نەیخوات، کەواتە ئەم سەفارەتخانە و قونصوڵخانەیەتان بۆچی داناوە؟ سەفیر و قونصوڵخانەتان، ئەگەر ڤیزەکەی نەیخوات، کەواتە هیچ قەدر و قیمەت و ئیعتیبارێکی نیە؟

دەم و چاوی خۆی ئارام کردەوە، بەڵام بە هەڕەشەوە:

– دەمت داخە و درێژەی مەدەرێ! هەر پۆلیسێکی ئێمە بەقەد پازدە سەرۆک حکوومەت و وەزیرەکانی ئێوە قەدر و قیمەت و ئیعتیباریان هەیە. ئێمە سەگیشمان لە حکوومەتەکانی ئێوە بەشەرەفتر و بەقیمەتترن؛ تێگەیشتی، خۆشت ئەمە باش دەزانی! بەسیەتی؛ جەنتاکانت کۆبکەوە و سواری فڕۆکەکەت ببە! دەی!

– ئەگەر حەزدەکەی بزانیت، دووای ئەم هەموو جنێوە، سەرەنجامی من بەچی گەیشت؛ بڕوانە گۆشەی 9.

– ئەگەریش حەزدەکەی بزانیت هەڵوێستی

بەرپرسە فەرەنسییەکەی فڕۆکەخانەکە چی بوو لەئاست ئەم گیروگرفتەی من؛ بڕوانە گۆشەی(٩).

(٨)

فـــەرەیدوون زۆر هەوڵی لەگـــەڵ بەڕێوەبەری فڕۆکەخانەکەدا، زۆریش لە بەری پاڕایەوە؛ ڕێگەی پێ نەدا کـــە دابەزێتـــە ناو دیمەشق؛ تەنانەت نەیهـێـشت دابەزێتـە خـوارەوەش بۆئەوەی بچێ هانصـوو ببـینێت یان تەنانەت تەنیـا چاوی بە دایکی خۆیشی بکەوێت.

فـەرەیدوون کـەللەیی ببـوو، نەیدەزانی چۆن تووڕەیی خۆی دەربڕێت:

– باشـە مـادام وایە، چوارده هەزار فـرەنکە فەرەنسییەکەم بدەنەوە!

– چوارده هەزار فرەنکی فەرەنسیی چی؟

– ئەو چوارده هەزار فرەنکە فـەرەنسـییـەی کە من داومەتە بلیتی ئەو تەیارەی کە ئێوە دەتانەوێ ڕێگە و ڕێگە منی پێ بگەڕێننەوە.

– ئێمە بەرپرسی ئەم جۆرە شتانە نین.

ئاه خـوایەکـا! چی بکـا؟ ئەمـە بوو بەچی؟ ئەوە چەندەمین جارە کە ئەم هەمـوو پارە زۆرەی بەبلیـتی فڕۆکە بفەوتێت و نەشتوانێت بچێت دایکی خۆی و دەزگیرانەکەی ببینێتەوە؟ بەڵام، نەخێر: ئەو چ مەجبوورە لەو چوارده هەزار فرەنکەی خۆی خۆش بێت؟ کەی پێی دەکرێت و دەتوانێ جارێکی دیکە دیسـان چوارده هەزار فـرەنکی دیکە پاشـەکـەوت بکاتەوە و سەرلەنوێ ڤیزەیەکی تازە بۆ دیمەشق یان بۆ ئەسـتـەمـبـۆڵ پەیدا بکـاتەوە؟ نەخـێـر. ئەو، لە پاریس، بۆ مـاوەی دوو سـاڵ، هەر چی عـارەقـەی گـیـانی خـۆی هەبوو، ڕشـتـنی؛ تەنیـا بۆئەوەی بلیـتـێکی فـڕۆکـەی پێ بکرێت و بەیەکـجـاری بگەڕێتـەوە «وڵاتە کـاولبـووەکـەی خـۆی» و لەم پەناهەندەییە سەگەمەرگییە ڕزگاری ببێت!

8

بەڕێوەبەری ئاسایشی گشتی، دەیگوت:

– پەناهەندەی فەرەنسایە؛ حکوومـەتی عـیـراق ئەگەر وەگیری بکەوێت یەکسەر ئیعدامی دەکات.

– ئەگەر حەزدەکەی بزانیت تەسلیمی عیراقیان کردمەوە و چۆن؛ بڕوانە گۆشەی 3.

– ئەگـــەریش حـــەزدەکـــەی بەپەلە بزانیت چارەنووسم چی بوو؛ بڕوانە گۆشەی 21.

فـەرەیدوون، بەدەم ئەم خـەیالآتەوە، لە ناکـاو بڕیاری دا: ئەگەر ئیزنی نەدەن بچێتە ناو دیمەشق؛ ئەوا فـڕۆکەکە - لە کاتی گەڕاندنەوەی خۆیدا بۆ پاریس - دەتەقێنێتەوە!

- ئەگەر حەزدەکەی بزانیت فەرەیدوون گەیشتە چ ئەنجامێک؛ بڕوانە گۆشەی(٣).

- ئەگەریش حەزدەکەی بزانیت فەرەیدوون پێش ئەوەی بڕیاری تەقـاندنەوەی فڕۆکەکە بدات، چیی دیکەی کرد؛ بڕوانە گۆشەی(٢٤).

(٩)

بەرپرسە فـەرەنسـییـەکـەی فـڕۆکـەخـانەکـە، پیـاوێکی بەویقـار، واقیـعبـینتـر دیار بوو، هەندێ قسەی کرد:

- من بەداخەوەم بۆ ئەم حاڵـەتەی تۆ. تۆ لەسەر هەق دەزانم. بەڵام هیـچم لەگەڵ حکوومەتی ئێرە و «قـانوونەکـانیـان» پێ ناکرێت. بۆیە هیـوادارم و داخـوازیت لێـدەکـەم کـە لەم بڕیارە ترسناکـەت پەشیمان ببیتەوە!

- ئەگـەر حـەزدەکـەی بەراوردی ئەم بەرپرسـە فەرەنسـییە بکەیت لەگەڵ بەرپرسەکەی پێشوو؛ بڕوانە گۆشەی(١٤).

- ئەگەریش تاقەتت لەم چیرۆکە چووە، دەتەوێ چیـرۆکی دڵداریی نێـوان فـەرەیدوون و هانصـوو بخوێنیتەوە؛ بڕوانە گۆشەی 14

9

ئەفسـەرەکـە شـاپ و پێلەقـەی تێ هەڵدەدام، دەیگوت:

- هەی کـوردی ناجـسـن تۆ چیت کـە ئەم بەزمەمـان پێ بکەیت؟ دانیـال مـیتـرانی پیـرەقۆتڕ بوو ئێوەی کردە میللەت؛ ئەگینا ئێوە چی بوون؟

- ئەگـەر حـەزدەکـەی لەم گـێـژەنە ڕزگـار بیت و چیـرۆکی دڵداریم لەگـەڵ هانصـوو بخـوێنیـتـەوە؛ بڕوانە گۆشەی 1.

- ئەگـەریش حـەزدەکـەی بزانیت مـن بۆچی نەمـدەویست بە خـەتی ئێـرانەوە بێـمەوە؛ بڕوانە گۆشەی 15.

(١٠)

ئەو مـاوەیە، بەتایبـەتیش سـاڵانی دوای ڕاپەڕین، پەناهەندەی کـوردی عـێـراق، لە هەمـوو کـونجـێکی دنیـاوە، لە ئەورووپا و ئوسـتـرالیـا و ئەمریکاوە، تاک تاک، کۆمەڵ کۆمەڵ، لە ڕێگەی ئێـران و سـووریا و تورکـیـاوە، بۆ سـەردانی

10

هانصوو لەگەڵ قوتابییە تورکەکانی دیکە، کە چوار کچ و شـەش کـوڕ بوون، لەناو هۆڵی هوتێلەکە، لە دووری ئێمە دانیشتبوون.

ئێـمەی شاندی قـوتابیـانی کورد، وەک ئەوان، لەسەر نانخواردن بووین؛ لەناکاو، خزمـەتکاری هوتێلەکـە پارچە کـاغـەزێکی هێنا و دایە دەست

«کوردستانی ئازادکراو» دەهاتنەوە کەسوکاری خۆیان دەدیتەوە.

پەناهەندەی کورد، لەو وڵاتەی تێیدا پەناهەندە بوون، ڤیزەی ئێرانی یان سووری یان تورکییان وەردەگرت و ئیتر لەڕێگەی سنووری ئەو وڵاتانەوە دەگەیشتنەوە هەولێر یان سلێمانی.

– ئەگەر حەزدەکەی بزانیت فەرەیدوون سەفەرەکانی پێشووی بۆ کوردستان چۆن بوو؛ بڕوانە گۆشەی 6.

– ئەگەریش حەزدەکەی بزانیت فەرەیدوون چیی دیکەی لەناو فڕۆکەخانەکە بەسەرهات؛ بڕوانە گۆشەی 7

سەرۆک شاندی ئێمە، کاک ویداد قەیماغ. ئەویش، دووای سەیرکردنێکی نامەکە، گوتی:

– وەفدی قوتابیانی تورکیا نامەیەکیان بۆ ناردووین.

عەگیل، کوردی قامشلی، نوێنەری کوردی سوریا بوو:

– ئێ؟ دەڵێن چی؟

ویداد قەیماغ هەر بە فەرەنسی نامەکەی خوێندەوە:

– بەڕێزان، نوێنەرانی شاندی قوتابیانی کورد! زۆر خۆشحاڵ دەبین ئەگەر، دوای نانخواردن، بێن قاوەیەکمان لەگەڵ بخۆنەوە و یەکتر بناسین!

من بە بیستنی ئەم دەعوەتنامەیە، یەکسەر، ئاخێزێکم کرد و تەماشای شوێنی شاندی قوتابیانی تورکیام کرد؛ لەدوورەوە دیتم: هانصوو، بەزەردەخەنەوە، دەستی ڕادەتەکاند: «وەرە». تەماشای کاک ویداد قەیماغی سەرۆک شاندی خۆمانم کرد:

– چاوەڕێمانن!

ویداد و عەگیل و خانی، هاوخوێن و هاوشاند، ئاگایان لە سەین و بەینی من و هانصوو نەبوو؛ هیچ وەڵامێکیان نەبوو. من بێدەنگییەکەم شکاند:

– هاوڕێیان، نانمان تەواوکردووە؛ با بچین!

ویداد قەیماغ، کوردی دێرسیم بوو:

– ئەگەر بە ڕای سەرۆک شاندی خۆتان دەکەن، نابێ بچین.

وتم: بۆ؟

عەگیل وتی: با حکوومەتەکەیان نانێکی بدایەتە ئەو هەموو ملیۆن کوردە ئاوارەی سەر سنوور، هیچ دەعوەتی قاوەی ئێمەشیان نەکردایە.

منیش وتم: ئێ دەچینە لایان و تۆڵەوێ ئەمەیان پێ بڵێ!

خانی، کوردی سەقز بوو، گوتی:

- ئەوان ئەسڵەن دان بەوەدا نانێن کە کورد نەتەوەیە، کەچی ئێستا دەعوەتی سەر مێزمان دەکەن.

ویداد گوتی: هەر چۆنێک بێ، نابێ بچین.

- ئێ بۆ؟

- تەنازولە.

گوتم: نەخێر؛ گرێی هەست بە کەمی کردنە.

خانی، بەسەرسوڕمانەوە گوتی:

- یەعنی تۆ دەتەوێ بچیت؟

- بەڵێ.

عەگیل گوتی: فەرەیدوون، زۆر عەیبە بچیت دەعوەتی سەر مێزی خەڵکانێک بیت کە دان بە ٢٣ ملیۆن خەڵکی نەتەوەکەت نانێن.

ویداد ڕووی لە من کرد:

- تۆ چما خۆت ئەم شتانە نازانیت؟

- ئێ، ئێمە کە لێرەین، ئێستا دەلیڤەیەکی باشە بۆئەوەی ئەم قسانەیان پێ بڵێین. ئەمان خۆ قوتابین و خەڵکی ڕۆشنبیرن.

ویداد گوتی: تورک، هەموویان، گەورە و بچووک، ئێستاش، قسە کۆنەکەی ئەتاتورک دەڵێنەوە: «تورکیا تورکلەریدر».

- پێم وا نییە ئەم قوتابییانەی ئێرە هێندە دەمارگیر بن!

عەگیل وتی:

- پێویستە ئەوان بێنە سەر مێزی ئێمە، نەک ئێمە بچینە سەر مێزی ئەوان.

من کارەکەم زۆر بە دەمارساردییەوە وەرگرتبوو:

- کاکە، ئەی هاوار، چ پێویستی بەم دەمارگرژییە دەکات؟ شاندی قوتابییانی تورکن و دەعوەتی قاوەخواردنەوەیەکیان کردووین. دە هەستن، ناوی خوای لێ بێنن!

- تۆ زۆر عاتیفیانە سەیری مەسەلەکە دەکەیت.

من کە هەستم دەکرد ئەو دەلیڤەیەم لەدەست دەچێ، هەستامەوە:

- من حەزدەکەم بچم.

عەگیل وتی:

- فەرەیدوون، عەیبە بۆ ئێمە!

گوتم: عەگیل، من سیاسی نیم. هیچ کامێکیشمان نوێنەری هیچ حیزبێک نین تا لەسەرمان بکەوێت. ئەنستیتووی کوردی پاریس ئێمەی کردۆتە شاندی ئەم کۆنفرانسە. مەگەر ئێمە نەهاتووین کە دیالۆگ لەگەڵ قوتابییانی دنیا بکەین و دەردی خۆمان لە خەڵک بگەیەنین؟

- کورد حسێبی لەگەڵ تورک جیایە.

- تورکیش خۆ مرۆڤن. قسەیان لەگەڵ دەکرێت. پاشان خۆ ئەمانە قوتابین، حکوومەت نین.

- باشە، گوێت لێ نەبوو؛ لە وتارەکەی ئەمڕۆیاندا لەناو کۆنفرانسەکە چیان دەگوت؟

- گوێم لێ بوو. دە هەڵسە با بچین وەڵامیان بدەینەوە!

- بێهوودەیە.

- من هەمیشە لە ژیاندا ڕووبەڕووی بێهوودەییەکان بووومەتەوە.

کە هەستام، بەڵێنێکم لەلایان بەجێهێشت:

- بە هیچ شێوەیەک بە ناوی شاندی قوتابیانی کوردەوە قسە ناکەم.

مێزەکەی خۆمانم بەجێهێشت. هانسوو، دیار بوو کورسییەکی بەتاڵی، لەلای دەستەڕاستی خۆی، بۆ من هەڵگرتبوو.

- بۆتژوو..

دووای تەوقەکردن لەگەڵ یەکەیەکەی قوتابییەکان، چووم لەتەنیشت هانسوو دانیشتم.

- ئەگەر حەزدەکەی بزانیت هانسوو کێ بوو؛

(١١)

فــەرەیدوون ئەوکــاتەی بڕیاری دا بە ڕێگەی سووریاوە بگەڕێتەوە کوردستـان، وڵاتی سووریا بەئاسـانی ڕێگەی دەدایە کـوردە عـێــراقـیـیــە پەناهەندەکـانی ئەورووپا، تەنانەت بەبێ ڤـیـزە، بێنە سووریا. فەرەیدوونیش، دەمودەست، بلیـتی فـڕۆکـەی بڕی و بەبێ ڤـیـزە بەرەو دیمەشق بەڕێ کەوت. کاتێ گەیشـتە دیمەشق، لەناو فڕۆکەخانەی دیمەشق، پۆلیس گوتی:

- داوای لێـبـووردنت لێـدەکـەین، بڕیارێکی تازەمان دەرکردووە: کوردی عیراق بەبێ ڤیزە بۆی نییە بێتە سوریا.

فــەرەیدوون لە پاریس چوارده هەزار فــڕەنکی فەرەنسیی دابووە بلیتی فڕۆکەی چوون و گەڕانەوە (کـە دەیکردە پارەی دوو ئوتومـبـیلی بەرازیلی). ئەو پارەیەی هەمـــووی فـــەوتا، ڕێگە و ڕێگە گـەڕایەوە پاریس. لە دڵی خۆیدا گوتی: «بەختی کوردە حەیاتەکەیە»، «قەیناکە؛ سێ مانگی دیکە کاردەکەم و بلیتێکی تازەی پێ دەکڕمەوە». سەیر بوو! فەرەیدوون چیـرۆکی گـەڕانەوەی یەکجـاریی خـۆی بۆ وڵاتەکـەی خـۆی، وەک چیــرۆکی زار و مـارەکـان دەهاتە پێش چاو: هەمـوو جـارێک بۆ مـاوەی دوو-سێ مـانگ لە پاریس کـاری دەکـرد و پارەی پاشــەکـــەوت دەکـــرد، بۆئەوەی زارێک هەڵبدات و «سەربکەوێت» بگەڕێتەوە کوردستان؛ هەمـوو جارێک کـە دەگەیشـتـە سنووری گـەیشتن، مارەکان ڕێگەیان لێ دەگرت «هەمـوو پارەکـانیـان لێ دەخوارد» و دەیانگەڕاندەوە ناو سکی خۆیان.

بروانە گۆشەی14.

- ئەگــەریش حــەزدەکــەی بزانیت چیــرۆکی یەکـتـرناسـینمـان لەگەڵ هانصوو بە چی گـەیشت؛ بروانە گۆشەی 19.

11

گوێم لێ بوو، دەنگێکی گڕ دەیگوت:

- گـــەورەم، من وای بە باش دەزانم، هەر بەم حـاڵەیەوە، تەسلیـمی حکوومـەتی عـێـراقی بکەینەوە!

- ئایا تەسلیـمی عـیـراقیـان کـردمـەوە یان نا؛ بروانە گۆشەی 8.

- ئەگــەریش لەم چیـرۆکـە جـاڕس بوویتـە و حەزدەکەی چیرۆکێکی دیکە بخوێنیتەوە؛ بروانە گۆشەی(١).

– ئەگەر حەزدەکەی بزانیت فەرەیدوون کەی و چۆن کەڵکەڵەی سەفەری دووەمی کەوتە سەر؛ بڕوانە گۆشەی(١٩).

– ئەگەریش حەزدەکەی بزانیت فەرەیدوون پێشتر چەند جاری دیکە هەوڵی دابوو بێتەوە کوردستان؛ بڕوانە گۆشەی(٢٠).

(١٢)

فەرەیدوون لە دڵی خۆیدا دەیگوت:

«سێ مانگان، لە پاریس، لە کاتژمێر هەشتی ئێوارەوە تا هەشتی بەیانی، لە هوتێلان، پاسەوانی بکە و پارە پاشەکەوت بکە بۆئەوەی بتوانیت بلیتێکی فڕۆکە بکڕیت و بگەڕێیتەوە وڵاتی خۆت؛ کەچی لەناو فڕۆکەخانەی دیمەشقدا ڕێگەت نەدەنێ دابەزیتە سەر خاکیان و ناچارت بکەن ڕێگە و ڕێگە، بەهەمان فڕۆکە، بگەڕێیتەوە پاریس: بە مەرجێک ڤیزەشت وەرگرتبێت و پەساپۆڕتی پەناهەندەیی خۆشت هەبێت و بەشێوەیەکی قانوونیش هاتبیت، هیچ سەرپێچییەکیشت لە ژیانتدا بەرامبەر هیچ حکوومەت و هیچ کەسێکیش نەکردبێت! ئەم هەموو مەهزەلە و مەرگەساتە؛ لەبەرئەوەی تۆ کوردیت!».

فەرەیدوون، لە لایەک بیری لەلای دایکی و لە لایەکی دیکەوە بیری لەلای هانصوو، بەغەمگینییەکی نائومێدانەوە پاڕایەوە:

–ئازیزەکانم، ئێوە وڵات و میللەتێکی موسڵمانن؛ لە ڕاهی خودا، ڕێگەم بدەن بچم دایکم ببینمەوە؛ دایکی خۆم، کە سێزدە ساڵە نەمبینیوە. چاوەڕێم دەکا.

– قەدەغەکراوە.

– من پەناهەندەیەکی کوردم، قەدەغەکراوە کە دەمەوێ بەیەکجاری بگەڕێمەوە وڵاتی خۆم؟

12

مووسا عەنتەر، لەناو کۆماندۆ تورک و ڕۆژنامەنووسە ئەورووپییەکاندا، بە هەر دوو دەستی، لە سەری خۆی دەدا و قژی خۆی دەرنییەوە؛ پەنجەی شایەتمانی بۆ کوردە ئاوارە برسییەکانی ئەودیو تەلبەندەکە درێژ دەکرد و بە فەرەنسی هاواری دەکرد:

– ئیلفۆ فیێغ کەلکەشۆز! ئیلفۆ تغووڤێ ئوون سۆلیسیۆن!

– ئەگەر حەزدەکەی بزانیت سەفەری سێهەمم بۆ تورکیا چۆن بوو؛ بڕوانە گۆشەی 7.

– ئەگەریش حەزدەکەی بزانیت بۆچی و چۆن بڕیارم دابوو بەیەکجاری بگەڕێمەوە کوردستان؛ بڕوانە گۆشەی 4.

– هاتنه ناو خاكی ئێمه بۆ كورد قەدەغەكراوە.

گریان قورگی فەرەیدوونی گرت:

– من بۆ دیتنی دایكم دەگەڕێمەوە، دەزگیرانەكەم...

– ئەگەر حەزدەكەی بزانیت بارودۆخی ئەوكاتەی گەڕانەوە بۆ كوردستان چۆن بوو؛ بڕوانە گۆشەی(١٠).

– ئەگەریش حەزدەكەی بزانیت هەڵوێستی فەرەیدوون دوای ئەم قەدەغەكردنە چی بوو؛ بڕوانە گۆشەی(٢٣).

(١٣)

بەڕێوەبەری فرۆكەخانەی دیمەشق، كە دوو یاوەری چەكداری ئەسمەری تێكسمڕاوی لە پشتەوە بوو، چاوی لە فەرەیدوون زەق كردەوە:

– بە چی فڕۆكەكە دەتەقێنیتەوە؟ چیت پێیە؟

كە ئەم پرسیارەی ئاڕاستە كرد، فەرەیدوون تەماشای ئەو خاڵە زۆر ڕەشە گەورەیەی سەر ڕوومەتی دەكرد، كە زیاتر لە زیادەگۆشتێكی ناشیرین دەچوو كە بەسەر ڕوومەتییەوە شۆڕ ببۆوە:

– هیچم پێ نییە.

– ئەدی بە چی دەیتەقێنیتەوە؟

ئەم پرسیارەی، بەفەڕەنسییەكی هێند شەقوپەق ئاڕاستە كرد، كە فەرەیدوون لە دڵی خۆیدا گاڵتەی پێی دەهاتەوە و پێكەنینێك گرتی؛ بەتایبەتیش لە بەرئەوەی كاتێ تەماشای مەچەكی دەكرد، بە خەتێكی كوتراوی شین لەسەری نووسرابوو (ئاخ مظفر!). فەرەیدوون گوتی:

– ئەمە گیروگرفتی خۆمە.

– چی؟

– بەچی دەیتەقێنمەوە.

13

دڵم خەریك بوو شەقی دەبرد؛ بە ئەفسەرە توركەكەی ناو فڕۆكەخانەی ئەستەمبۆڵم گوت:

– ڤیزەم هەیە، دەعوەتنامەم هەیە، بە پەساپۆرتی ڕاستەقینەی خۆشمەوە و بەشێوەیەكی قانوونی هاتووم، هەموو شتێكم تەواوە؛ ئیتر بۆچی ناهێڵن داخڵی ئەستەمبۆڵ ببم؟

ئەفسەرە توركەكە، سمێڵی، دوو ئەوندەی سمێڵی خۆم؛ باڵای لە خۆم زۆر كەڵەگەتتر؛ دەمانچەیەك بە لاكەلەكییەوە؛ شەش یاوەری چەكدار لە پشتەوەی؛ چاوی لێم زەق كردەوە:

– ناهێڵین داخڵی ئەستەمبۆڵ ببیت.

– ئێ بۆچی؟

– پێتم گوت: قانوونە.

– قانوونی چی؟

– ئەم ماوەیە، هەموو كوردێكی عیراق قەدەغەیە دابەزێتە ناو خاكی توركیا.

– بەڵام من ڤیزەم وەرگرتووە و بەشێوەیەكی قانوونی هاتوومەتە توركیا.

– بام ڤیزەشت هەبێت، پێتم گوت: «كوردی عیراق نابێ داخڵی توركیا ببێت»؛ «تەواو».

تووڕە بوو، شیراندی: بە چی دەیتەقێنیتەوە؟
فەرەیدوون وەڵامی نەدایەوە، تەماشای مەچەکە کوتراوەکەی دەکرد کە لەسەری نووسرابوو (ئاخ مظفر). لە ناکاو، دیسان، چاوی زەق کردەوە و شیراندی:
– بە چی دەیتەقێنیتەوە؟
فەرەیدوون، دڵبڵند، لە خۆ دڵنیا، سەیری ناو چاوی کابرای عارەبی دەکرد کە دەتگوت دوو چاڵی پڕ قەلەڕەشی بە زاق و زیقن:
– گرنگ ئەوەیە کە ئەم فڕۆکەیە بەسەلامەتی ناگاتەوە پاریس!
هەستی بە ئیهانە کرد، رووی کردە یاوەرە چەکدارەکانی:
– پۆلیسەکان بانگ بکەن، خۆی و هەموو جەنتاکانی تەفتیش بکەن.. تا دەگاتە نازانم کوێشی!
پشتی تێم کرد و جنێوی دا: هیچ و پووچینە!
– ئەگەر دەتەوێ بزانیت ئایا فەرەیدوون بەڕاستی هیچ قومبەلە و کەرەستەیەکی تەقاندنەوەی پێ بوو؛ بڕوانە گۆشەی(٧).
– ئەگەریش حەزدەکەی بزانیت فەرەیدوون لەم کاتەدا چیی بە بەرپرسی فڕۆکەخانەکە گوت؛ بڕوانە گۆشەی 7.

(١٤)

بەرپرسی فڕۆکەخانەکە دەیویست هەڕەشە لە فەرەیدوون بکات:
– من دەمەوێ ئامۆژگارییەکت بکەم.
– بەڵێ.
وتی: دەزانی «ئاسایش» چیە؟
– بەڵێ.
وتی: تۆ قەت زیندانت دیوە؟

– ئەگەر حەزدەکەی بزانیت چیی تر لەنێوان من و ئەفسەرە تورکەکەی ناو فڕۆکەخانەکەی ئەستەمبوڵ رووی دا؛ بڕوانە گۆشەی 7.
– ئەگەریش حەزدەکەی بزانیت دووای کە من لە ئەستەمبوڵەوە گەڕامەوە پاریس چۆن هەوڵمان دا لەگەڵ هانصوو یەکتر ببینینەوە؛ بڕوانە گۆشەی 5

14

هانصوو، بەئەسڵ، کچە کوردێکی خەڵکی هەیمەنە بوو، لە دایک و باوکێکی کورد، لە ئەستەمبوڵ دەژیان. باوکی، لەسەر دەریای مەڕمەرە، ماسیگر بوو. هانصوو لە کۆلێژی هونەرە جوانەکان لە بەشی سینەما دەیخوێند. دەیگوت: «خاڵێک و دوو برام لە پاریسن. دایک و باوکیشم، بە ئەسڵ عەشیرەتی شێخ بزەینین، کاتی خۆی لە کوردستانی عیراقەوە نەفی کراونەتە

- بەڵێ.

بە زەردەخەنەیەکی ناشیرینەوە، گوتی:

- دە کەواتە، تۆ هیچ پێویستییەکت بە ئامۆژگاریی من نییە. خواحافیز.

- ئەگەر حەزدەکەی بزانیت فەرەیدوون پێشتر چەند جاری دیکە هەوڵی دابوو بگەڕێتەوە کوردستان؛ بڕوانە گۆشەی(٢٠).

- ئەگەریش تاقەتت لەم چیرۆکە چووە و بەلاتەوە چیرۆکێکی تێکەڵ و پێکەڵی بێزەوەنە؛ دەتوانی چیرۆکێکی دیکەم بخوێنیتەوە لە گۆشەی 15.

(١٥)

کاتێ خەڵکی ناو هۆڵی چاوەڕوانیی فڕۆکەخانەکە زانیبوویان «پیاوێکی کورد» دەیەوێ فڕۆکەکەیان بتەقێنێتەوە؛ کچێکی عارەبی عازەب، لەلای کۆنترۆڵەکە، دیار بوو شتی قاچاغی لێ گیرا؛ کۆنترۆڵەکە (ویت ویت ویت..) زەندەقی کچەکەی برد. کچەکە هاواری لێ هەستا:

- بابە، بابە..! فریام کەوە؛ زێڕەکانم لێ گیرا.

باوکیشی، لەو دەمەدا، لەناو حەشاماتەکەوە، بێزار، هاواری کرد:

- کچم زێڕی چی و حاڵی چی؟ چما ئێمە دەگەینە پاریس؟ وەرە، «فڕۆکەکەمان دەتەقێتەوە».

- ئەگەر دەتەوێ بزانیت خەڵکی ناو هۆڵەکە لەبەرچی باوەڕیان وابوو کە ڕاستە فەرەیدوون فڕۆکەکە دەتەقێنێتەوە؛ بڕوانە گۆشەی(٢).

- ئەگەریش حەزدەکەی یەکسەر و بەکورتی سەرەنجامی ئەم چیرۆکە بزانیت؛ بڕوانە گۆشەی(٤).

(هەیمەنە)ی نزیک ئەستەمبۆڵ».

- ئەگەر حەزدەکەی بزانیت لەگەڵ هانصوو چۆن یەکترمان ناسی؛ بڕوانە گۆشەی 10.

- ئەگەریش حەزدەکەی بزانیت لە شاری ستراسبۆرگ لەگەڵ هانصوو چۆن ژیانمان بەسەردەبرد؛ بڕوانە گۆشەی 16.

15

حەمەی هاوڕێم خەڵکی سلێمانی بوو. حەوت ساڵ زیاتر بوو لە شاری ئەلبی لە باشووری فەرەنسا دەژیا. کاتێ دایکی کۆچی دوایی کرد، بەپەلە داخوازیی لە حزبێکی ئیسلامی کرد (کە بارەگاکەیان لە لەندەن بوو) بۆئەوەی واسیتەی بۆ بکەن و قونصوڵخانەی کۆماری ئیسلامیی ئێران لە پاریس ڤیزەیەکی بداتێ بۆئەوەی بگاتە تاران و ئنجا مەریوان، لەوێشەوە بتوانێ بچێتە سلێمانی و فریای پرسەی دایکی بکەوێت.

کاتێ گەشتبووە تاران، پۆلیسی فڕۆکەخانەی تاران چوار شەو و چوار ڕۆژ تێیانهەڵدابوو: لەبەرئەوەی حەمە، هەشت ساڵ پێشتر، بەپەناهەندەیی، لە ئۆردووگای پەناهەندە کوردە عیراقییەکان لە شاری کەرەج بووە؛ بە قاچاغ شاری کەرەجی جێ هێشتووە و سنووری ئێرانی بڕیوە. دەیگوت:

- پێیان گوتووم: «تۆ ئەگەر جاسووس نەبیت، بۆچی کاتی خۆی بەشێوەیەکی قانوونییانە ئێرانت جێ نەهێشتووە؟». منیش لە وەڵامدا گوتم: «ئەگەر ئاوها بێت؛ کورد هەموویان جاسووسن».

گوتیان: «بۆچی؟» گوتم: «چونکە هیچ کوردێک ئەمڕۆ لە دنیادا نییە کە بە لای کەمەوە جارێک سنووری وڵاتێکی بە قاچاغ نەبڕیبێت!».

حەمە، دووای ئەوەی لەناو زنداندا چوار شەو و چوار ڕۆژ بەسەر مردنی دایکیدا تێپەڕ دەبێت، ڕێگە و ڕێگە دەیگەڕێننەوە پاریس. دەیگوت:

– لە ماوەی ئەم چوار شەو و چوار ڕۆژەدا وایان لێ کردم کە نەک تەنیا ئێران، بەڵکو هەموو وڵاتانی ڕۆژهەڵات و تەنانەت کوردستانەکەی خۆشمانم لەپێش چاو بکەوێت.

حەمە دەیگوت:

– هەتا فڕۆکەخانەیەک لە هەولێر یان لە سلێمانی دانەمەزرێت و ڕاستەوخۆ خەتی نێوان پاریس – هەولێر دروست نەکرێت؛ من هەرگیز جارێکی دیکە ناگەڕێمەوە کوردستان.

حەمە حەقی بوو. منیش لەوە دەترسام ئەگەر بەخەتی تاراندا بێمەوە، هەمان شتم بەسەر بێت: چونکە منیش کاتی خۆی، بە قاچاغ لە ئێرانەوە بەرەو ئەورووپا دەرچووبووم.

ڕۆژێک بە حەمەی هاوڕێم گوت:

– حەمە، ڕات چییە زارێک بۆ ئێرانیش هەڵدەم و ئەم جارەیان بە ئێراندا بگەڕێمەوە؟ حەمە، بەپێچەوانەی منەوە، گەڕانەوە بۆ کوردستانی، لەپێش چاو ڕەش ببوو؛ گوتی:

– چیرۆکی گەڕانەوەی تۆ بۆ کوردستان، بەڕاستی، وەک گەمەی زار و مارەکەی لێ هاتووە. زاری چی بۆ ئەم دۆزەخە هەڵدەدەی؟ نەگبەت، بۆ خۆت لەم پاریسە خۆشە دانیشە و واز لەم زار و مارە بێنە! هەزار نەفرەت لە کوردستانیش کە کلیلی دەرگا و پەنجەرەکانی خۆی، هەمووی بەدەست بێگانەوەیە! ئەمانە مارن لە چوار دەوری ئێمە ئاڵاون.

– ئەگەر حەزدەکەی بزانیت یەکەم هەوڵدانم بۆ

(١٦)

فەرەیدوون گەنجێکی باڵابەرزی کەشخەی، متمانەبەخۆی، تەمەن سی و سێ ساڵە بوو. کاتێ لە بەغدا کۆلێژی ئەندازیاریی تەواو کرد، چەند ساڵێک بوو جەنگی عیراقی- ئێرانی دەستی پێکردبوو؛ دەبووایە جلی سەربازی لەبەر بکات و بچێتە سەنگەری جەنگ.

نەچووە مەیدانی جەنگ، چووە ئێران و داوای پەناهەندەیی کرد: بۆئەوەی لەوێشەوە بچێتە ئەورووپا. هەر چۆنێک بێت توانیی کە خۆی بگەیەنێتە فەرەنسا و لە پاریس بڕوانامەی دکتۆرا لە بارەی ئەندازیاریی بیناسازی بهێنێتەوە.

فەرەیدوون ئەگەرچی توانی سێزدە ساڵی ڕەبەق لە شارەکانی ئەوروپا و بەتایبەت لە پاریس بەسەر ببات، بەڵام لەگەڵ ئەوەش، هیچ ڕۆژێک نەبوو چەند کاتژمێرێک بۆ بیرکردنەوە لە وڵاتەکەی خۆی تەرخان نەکات: هەندێ جار، بەتەنیا، لەسەر کورسی و مێزێک، هیتفۆن لە گوێ، دادەنیشت؛ بۆ ماوەی یەک کاتژمێری تەواو خۆی نوقم دەکردە ناو ئاوازەکانی عەلی مەردان. فەرەیدوون باوەڕی وابوو کە ئەم ئاواز و گۆرانییە کوردییانە ئاکار و ڕۆحییاتی کوردیی لە بیرکراوەی ئەو سێزدە ساڵەی ڕابردووی پێ دەبەخشنەوە! فەرەیدوون، بێ تام غەریبیی شارەکەی خۆی دەکرد. هەر ئەو غەریبییەش بوو کە ئەوی کردە شاعیر؛ لای ئەو شیعر بریتی بوو لە دەردی بێ وڵاتی و مەرگەساتی غەریب بوونی مرۆڤ.

- ئەگەر حەزدەکەی لەو هۆیە شەخسییانە تێ

گەڕانەوە بە خەتی ئەستەمبۆڵەوە چۆن بوو؛ بڕوانە گۆشەی 6 - ئەگەریش حەزدەکەی بزانیت سەفەری گەڕانەوەی سێیەم جارم بە ئەستەمبۆڵەوە چۆن بوو؛ بڕوانە گۆشەی 18.

16

بەدرێژایی پێنج ڕۆژی کۆنفرانسەکە، هەموو ئێوارەیەک، دووای تەواوبوونی سیمینار و گفتوگۆکان، من خۆم لە برادەرانی شاندەکەی خۆمان، هانصوو خۆی لە برادەرانی شاندەکەی خۆیان دەدزییەوە؛ دەچووین بەیەکەوە لە کۆڕنیش و لاگازینۆکانی ئەم بەر و ئەوبەری ڕووبارەکەی ستراسبۆرگ دادەنیشتین. تەنانەت هەندێ جار لە کاتی کۆنفرانسەکەشدا دەچووینە دەرەوە و یەکترمان دەعوەت دەکرد. شەوانیش، تەنیا یەک بارمان کردبووە جێژووانی خۆمان: باڕی «ئەلبێرتۆ» کە کەوتبووە ناوەڕاستی شارەکە. بۆ نانخواردنی شێو، کاتژمێر دەوری یەکی شەو، دەگەڕاینەوە لای کۆڕنیشی سەر ڕووبارەکە.

- ئەگەر حەزدەکەی بزانیت ئەو پەیوەندییەی ئێمە جیددی بوو یان ڕێبوارانە؛ بڕوانە گۆشەی 22.

- ئەگەریش حەزدەکەی بزانیت چارەنووسی ئەو خۆشەویستییەمان بە چی گەیشت؛ بڕوانە گۆشەی 19.

بگەیت کە پاڵیان بە فەرەیدوونەوە دەنا بگەڕێتەوە کوردستان؛ بڕوانە گۆشەی(٢٢).

– ئەگەریش حەزدەکەی بزانیت فەرەیدوون ئەو هەموو پارەیەی لە پاریس بۆ «بلیتی گەڕانەوە» چۆن پەیدا دەکرد؛ بڕوانە گۆشەی(١٢).

(١٧)

بەڕێوەبەری فڕۆکەخانەی دیمەشق، پیاوێکی زرتەبۆزی خڕی ئەسمەر بوو. کاتێ بە خۆی و دوو یاوەری چەکدارەوە هاتە لای فەرەیدوون، ئەگەرچی قاتێکی شیک و جوانیشی لەبەردا بوو، بەڵام فەرەیدوون خۆیشی نازانێ بۆچی، وای هەست دەکرد ئەو کابرایە لەژێر خەیمەیەکەوە بەدیشداشە و عەگاڵەوە هاتۆتە لای. لە فەرەیدوونی پرسی:

–تۆ خەڵکی کوێیت؟

– Pardon؟

– تۆ خەڵکی کوێیت؟

–من عەرەبی نازانم، بەفەڕەنسی قسە بکە!

لە فەرەیدوون تووڕە بوو:

– تۆ عیراقیت؛ چۆن عەرەبی نازانی؟

فەرەیدوون بە فەرەنسی وەڵامی دایەوە:

– من کوردم؛ هێندە لە عیراق نەژیاوم.

تووڕەتر، چاوی زەق کردەوە:

– نازی ئەوەمان بەسەردا مەکە کە لە ئەورووپا ژیاویت. با تێت بگەیەنم: باش دەزانم لە فەرەنسا «پەناهەندەیت» ؛ لەو ئەورووپایەشدا کە تۆ خۆتی پێ هەڵدەکێشیت، بێگومان لە چێشتخانەیەکدا قاپشۆر بوویتە.

ئەم قسانەی، بەفەڕەنسیەکی شەق وپەق لە دەم بەردەبۆوە. فەرەیدوون گوتی:

– ببوورە، حەز دەکەم موئەددەبانە قسەم لەگەڵ بکەی. من تازە بڕوانامەی دکتۆرام لە زانکۆی

17

لەناکاو هەستم کرد هۆشێک، وردە وردە، وەبەر گیانمدا دێتەوە. تەنیا هێزی ئەوەم لە لەشدا هەبوو کە چاو بکەمەوە و بڵێم:

– ئا... خ...

پیاوێک دەستی لەسەر نێوچەوانم دانا، گوێم لێ بوو گوتی:

– من بەڕێوەبەری گشتیی ئاسایشم. کوڕم، هەڵسەوە!

گوێم لە ناڵە و هاواری چەند کەسێک بوو، لە دوورەوە، دیار بوو ئەشکەنجە دەدران.

– ئەگەر حەزدەکەی بزانیت دووای ئەوە چی ڕوویدا؛ بڕوانە گۆشەی 11.

– ئەگەریش حەزدەکەی واتایەک بۆ ئەم بێهوودەییەی من بدۆزیتەوە؛ بڕوانە گۆشەی(٦).

سۆربۆن وەرگرتووە و خاوەن کەرامەتم، مسیۆ!

- ئەگەر حەزدەکەی بزانیت فەرەیدوون چۆن لە کۆتاییدا بووە زەلیلی ئەم پیاوە عەرەبە و لێی دەپاڕایەوە؛ بڕوانە گۆشەی(٢١).

- ئەگەریش حەزدەکەی دیمەنێکی عەنتیکەی ناو فڕۆکەخانەکە ببینیت؛ بڕوانە گۆشەی(١٥).

(١٨)

کە فەرەیدوون گەیشتە ناو فڕۆکەخانەی دیمەشق و ئەم بەزمەی بەسەر هات، باش بوو ژمارەی تەلەفۆنی بەرپرسی حزبێکی کوردستانی لەلا هەبوو کە لە دیمەشق نوێنەری حزبەکە بوو و «دەستی دەڕۆیی». ژمارەی تەلەفۆنەکەی دایە خێرۆمەندێکی ناو فڕۆکەخانەکە و بارودۆخی خۆی تێگەیاند، وتی: «پێی بڵێ کە فلانە کەس ئاوهای بەسەر هاتووە؛ فریای بکەوێت».

نوێنەری حزبە کوردییەکە لە دیمەشق، کە کۆنە هاوڕێی پازدە ساڵەی فەرەیدوون بوو، بە تەلەفۆن خەبەری بۆ ناردبۆوە و گوتبووی کە «لە ماوەی سەعات و نیوێکدا گیروگرفتەکەی چارەسەر دەکرێت و ئازاد دەبێت». گیروگرفتی فەرەیدوونیش ئەوە بوو کە نیو سەعاتی دیکە فڕۆکەکە هەڵدەفڕی و فەرەیدوونی لەگەڵ خۆی دەبردەوە پاریس. کەواتە، دەبوایە فڕۆکەکە سەعات و نیوێک خۆی دوابخات.

- ئەگەر حەزدەکەی بزانیت ئاخۆ بەرپرسە حزبییە کوردییەکە لە دیمەشق فریای فەرەیدوون کەوت یان نا؛ بڕوانە گۆشەی 23.

- ئەگەریش حەزدەکەی فەرەیدوون خۆی، بە زمانی خۆی، چیرۆکەکەت، لە سەرەتاوە بۆ بگێڕێتەوە؛ بڕوانە گۆشەی 1.

18

لە دڵی خۆمدا دەمگوت: «ئەگەر کورد بیت، هەمیشە، لەگەڵ تورکان هیچت پێ ناکرێت». کەلوپەلەکانی خۆمم پێچایەوە و دەستم دایە جەنتاکانم:

- باشە، بەگوێتان دەکەم و دەگەڕێمەوە پاریس.

لەو دەمەدا، ئەفسەرە تورکەکە، بە سەرسوڕماوییەوە لێمی پرسی:

- ها؛ بۆ کوێ؟

- خۆم کۆدەکەمەوە و دەگەڕێمەوە پاریس.

- ڕاوەستە جارێ!

- بۆ ڕاوەستم؟

- تۆ ئەو تورکییە لەکوێ فێربوویتە؟

- لە هەولێر.

- تۆ تورکمانی؟

- نەخێر کوردم.

- کەواتە پەکەکەیت؟

- نەخێر.

- سەر بە تاڵەبانیت یان بارزانی؟

- سەر بە کەس نیم.

- جەنتاکانت دانێ؛ تەفتیشیان دەکەین!

- ئەگەر حەزدەکەی بزانیت لە کاتی پشکنیندا چی ڕوویدا؛ بڕوانە گۆشەی 2

- ئەگەریش حەزناکەی بزانیت؛ بڕوانە گۆشەی .20

(١٩)

فەرەیدوون، کە لە پاریس دکتۆرای لەبارەی ئەندازیاریی بیناسازی لە زانکۆی سۆربۆن وەرگرت، چەند ساڵێک بوو کوردستانی عیراق ئازاد کرابوو. فەرەیدوون حەزی دەکرد بزانێت ئەو کوردستانە ئازادە چۆنە؟ شاگەشکە ببوو لەوەی کە دەتوانێ ماوەیەکی دیکە کەسوکاری خۆی ببینێتەوە. زیاتر لە سێزدە ساڵ بوو شارەکەی خۆی نەدیتبوو. ڕاستییەکەیشی، فەرەیدوون هەر کە نامەی دکتۆراکەی تەواو کرد، بڕیاری دا بە یەکجاری بگەڕێتەوە کوردستان و لە شارەکەی خۆیدا کارێک بدۆزێتەوە و چیتر نەگەڕێتەوە پاریس.

– ئەگەر حەزدەکەی بزانی کە فەرەیدوون بۆچی بڕیاری دابوو بەیەکجاری بگەڕێتەوە کوردستان؛ بڕوانە گۆشەی 4.

– ئەگەریش حەزدەکەی شارەزایی زیاتر لەبارەی شەخسیەتی فەرەیدوون بخوێنیتەوە؛ بڕوانە گۆشەی(١٦).

19

هانسوو، بۆ سبەینەکەی دەگەڕایەوە ئەستەمبۆڵ، پێی گوتم:

– لە دوو سبەی بەملاوە، هەر کاتێ هاتیت، تۆ دەعوەتی منیت لە ئەستەمبۆڵ.

من دەمزانی: هانسوو لە ئەستەمبۆڵ لە شوققەیەکی تایبەتی خۆیدا دەژیا. گوتم:

– بابت پێ بزانێ، سەرم نابڕێ؟

– نەخێر؛ تەنانەت زۆر کەیفخۆش دەبێ ئەگەر بزانێت هاوڕێی من کوردێکی عیراقە.

ناونیشانی خۆی لەلام بەجێهێشت و گوتی:

– لە ئەستەمبۆڵ چاوەڕێتم.

– ئەگەر حەزدەکەی بزانیت سەفەرەکەم بەرەو ئەستەمبۆڵ، بۆ لای هانسوو، چۆن بوو؛ بڕوانە گۆشەی 22.

– ئەگەریش حەزدەکەی بزانیت لە شاری ستراسبۆرگ لەگەڵ هانسوو چۆن ژیانمان بەسەردەبرد؛ بڕوانە گۆشەی 16.

(٢٠)

فەرەیدوون، لەبەرئەوەی دووازدە سێزدە ساڵێک پێشتر، لە کەرەج، لە ئۆردووگای پەناهەندەکانی کوردی عیراق، پەناهەندە بوو؛ نەیدەوێرا بە ئێراندا بگەڕێتەوە هەولێر. لە سەفەری یەکەمیدا، کە لەگەڵ وەفدی دانیال میتراندا هاتبوو، هەر لە فڕۆکەخانەوە نەیانهێشت پێ بنێتە خاکی تورکیاوە. لە سەفەری دووەمیدا، لە کاتی کۆڕەوەکەدا، خۆشبەختانە توانی بگاتە سنوور و لەولای سلۆپییەوە بۆنی کەسوکاری خۆی بکات. لە سەفەری سێیەمیشیدا، دیسانەوە، پۆلیسی فڕۆکەخانەی ئەستەمبۆڵ، دەرگای هاتنە ناو خاکی تورکیای لێ داخست. لە سەفەری چوارەمیدا،

20

من لەو دەمەدا بیرم لە دەنگە خۆش و سیحراوییەکەی بڵند ئەرصۆی دەکردەوە، لە دڵی خۆمدا دەمگوت:

– حەیف بۆ تورک! ئەم هونەر و کولتوورە جوانەیان هەیە؛ ئەمەش سیاسەت و ئەخلاقیانە؟ میللەتێک چۆن دەتوانێ هونەر و کولتوورێکی هێند جوانی هەبێت، سیاسەت و ئەخلاقیشی هێندە فاشیستانە و بۆگەن؟

– ئەگەر حەزدەکەی کەمێک شارەزای ژیانی تایبەتی من و بۆچوونە تایبەتییەکانم بیت؛ بڕوانە گۆشەی(١٦).

– ئەگەریش حەزدەکەی بزانیت بۆچی من

دیسـان، حکوومـەتی سـووریا، ڕێگەی نەدایێ پێ بنێتە خاکی سووریا.

لە فەرەیدوون ببووە مەراق: دەبووایە بگەڕێتەوە وڵاتی خۆی!

– ئەگــەر حــەزدەکــەی بزانیت بەڕێوەبەری فڕۆکەخانەی دیمەشق لە سەفەری یەکەمدا چیی بە فەرەیدوون کرد؛ بڕوانە گۆشەی(١٧).

– ئەگـەریش حـەزدەکـەی چیـرۆکـێکی دیکەت گـوێ لێ ببـێت و بـاوەڕ بە «کۆنفـۆرمـیـزمی تازە» بهێنیت؛ بڕوانە گۆشەی 10.

لەناکاو خۆم لەگەڵ سەگی ئەورووپییەکان بەراورد کرد؛ بڕوانە گۆشەی 23

(٢١)

فــەرەیدوون دەیـویست دەســتی بەڕێوەبەری فڕۆکەخانەی دیمەشق ماچ بکات:

– برای بەڕێزم، ئەو خێرە گەورەیەم لەگەڵ بکەن و ئیـزنم بدەن بچم دایکم ببینمەوە. سێزدە ساڵە دایکی خۆمم نەبینیوە. ئێستا ئەوەتا لە خوارەوە، لەناو هۆڵی پێشوازیدا، چاوەڕێم دەکا.

– بڕیارێک دەرچووە: هیچ کـوردێکی عـیـراق بۆی نیـیـە بەهیچ شـێـوەیەک پێ بنێـتـە خـاکی سووریا.

– ڤیزەم هەیە.

– بام ڤیزەشت هەبێت.

– ڤـیـزەم پێش دوو ڕۆژ لە سـەفـارەتخـانەی سووریا لە پاریس وەرگرتووە.

– تۆ نابێ لەم هۆڵە بچـیـتــە دەرەوە، تا ئەوکاتەی سواری فڕۆکەکەت دەبیت و دەگەڕێیتەوە پاریس.

– باشە ڕێگەم بدەن تەنیا تا خوارەوە بچم چاوم بە دایکم بکەوێت و دەگەڕێمەوە.

– قەدەغەیە.

– دەستت ماچ دەکەم. دایکم ئەوەتا لە خوارەوە

21

نەمــدەزانی چەند شــەو و چەند ڕۆژ بەســەر بوورانەوەی مندا تێپەڕ ببوو؛ بەڵام کە هەستامەوە و هەستم بە برسێتییەکی زۆر کرد، زانیم کە لە بیست و چوار سەعات زیاتر بێهۆش کەوتبووم.

پیـاوێکی سـەر مـاش و برنج، لەسەر کـورسی و مێزێک، لە دوورەوەی من، دانیشتبوو؛ گوتی:

– ئیفادەکەت باش بوو. بەر دەبیت ئینشاڵڵا.

من هەرگیز بیرم نەدەهاتەوە کە ئیفادەم دابێت و قســەم لەگـەڵ کـرابێت. لە دڵی خـۆمـدا گـوتم: «حــەقمەن بۆشم وەردەگــرێت و دڵم دەداتەوە»؛ «تووشی چورتمێک بوومە و بەخۆم نازانم».

– ئەگەر حەزدەکەی واز لەم چیرۆکە بێنیت و چیــرۆکــێکی دیکە بخــوێنیـــتـــەوە؛ بڕوانە گۆشەی(١٦).

– ئەگـەریش دەتەوێ بۆت بسـەلمێ کـە کـورد لە دەرەوەی وڵاتی خۆیدا بەراستی لە هیچ هیـچترە؛ بڕوانە گۆشەی 23.

چاوەڕێم دەکا. سێزدە ساڵە نەمبینیوە.

– فلّقیر.

– ئەگەر حەزدەکەی بزانیت ئایا پارەی بلیتی سووتاوی سەفەرەکەیان دایەوە فەرەیدوون یان نا؛ بڕوانە گۆشەی(٨).

– ئەگەریش حەزدەکەی بزانیت ئایا کورد چ پەیوەندییەکی بە سروشتی دووپشکەوە هەیە؛ بڕوانە گۆشەی 20.

(٢٢)

فەرەیدوون لە دەفتەری یاداشتەکانی خۆیدا، لە لاپەڕە (١٧)دا بابەتێکی نووسیوە بە ناونیشانی (ئەو هۆکارە شەخسییانەی وایان لێ کردووم، دوای سێزدە ساڵ دەربەدەری، بەیەکجاری فەرەنسا جێ بهێڵم و بگەڕێمەوە ولاتی خۆم). لەو دەفتەرەدا، هەزار و سێ صەد و سی و سێ هۆکاری دەسنیشانکردووە. جوانترین ئەو هۆکارانە ئەمەیە کە دەڵێ: «غەریبی کردنی دایکم».

– ئەگەر حەزدەکەی بزانیت دایک چ هۆکارێکی گەورە بووە لە گەڕانەوەی یەکجاریی فەرەیدوون بۆ کوردستان؛ بڕوانە گۆشەی(٢١).

– ئەگەریش حەزدەکەی بەشێوەیەکی تیۆری لە پەیوەندیی نێوان «دەسەڵات» و «یاخیبوونی تاکەکەس» تێ بگەیت؛ بڕوانە گۆشەی(٤).

22

ئێوارەیەکی درەنگ، لە پاریس، لە گەڕەکی سانت دونیس، بەدەم پیاسەوە، تاسە و غەریبییەکی زۆری هانصووم دەکرد. لەتاو ئەوەی ماوەیەکی زۆر بوو نەمبینیبوو، لەناکاو بڕیارم دا و خۆم کرد بەیەکێک لە ماڵی ئەو پیرەژنە عارەبە سیحربازانەی کە بەخت بۆ پیاوان دەگرنەوە. پیرەژنە فاڵگرەوەکە، تەماشای جامە ئاوە ڕەنگینەکەی بەردەم خۆی دەکرد:

– چەند ساڵە یەکترتان خۆش دەوێ؟

– ساڵێک نابێ.

– چەند دەبێت نەتدیوە؟

– سێ مانگ زیاترە.

– دایکت ناوی چیە؟

– بەڵقیس.

پیرەژنە جادووگەرەکە، لەتوێی هاڵاوی ڕەنگینی نێوانمانەوە، کە لە جامەکە هەڵدەستا، داهاتووی منی دەخوێندەوە:

– گوێ بگرە، کوڕم! تۆ سەفەرێکت لەپێشە و دەچیت بۆ لای دەزگیرانەکەت، بەڵام ناتوانی بیبینیت؛ دەگەڕێیتەوە. ئەو کچەی کە تۆ خۆشیت دەوێ، هەر چوار دەوری، بە دوژمنەکانی تۆ تەنراوە. دوژمنت نین، بەڵام لە هەر ساتێکی کە تۆ دەتەوێ لێی نزیک بکەویتەوە و بۆنی بکەیت؛

(٢٣)

هۆڵی چاوەڕوانیی ناو فڕۆکەخانەی دیمەشق پڕ بوو لە خەڵک، کە چاوەڕێیان دەکرد نیو سەعاتی دیکە ئاماژەیان بدرێتێ و سواری فڕۆکەکەی خۆیان بن و هەڵفڕن بەرەو پاریس. هەر هەموو خەڵکەکە بە خواستی خۆیان و بە ویستی خۆیان و بۆ بەرژەوەندیی خۆیان سواری فڕۆکەکە دەبوون: تەنیا فەرەیدوون نەبێ؛ بەبێ خواستی خۆی، بەزۆرەملێ سواری فڕۆکەکە دەکرا.

لەبەرئەوەی زۆربەی خەڵکەکە فەرەنسی یان

لێت دەبن بەدوژمن: دەبن بەپەرژینی دەوری ئەو. کوڕم، سەد مخابن و حەیف؛ تۆ هەرگیز بەو دەزگیرانەت ناگەیت! وازی لێ بێنیت باشترە! چونکە، سەفەری دووەمیش بۆ هەمان مەنزڵی ئەو دەکەیت و دیسان بێ هوودە؛ ناتوانیت بیدۆزیتەوە. ئەو کچە، شەیدای کردووی. وێنەی دایکی خۆت یان کەسێکی نزیکی خۆتی تێدا دەبینیت. کوڕی من، بەداخەوە، ئەوەتا دیارە: لە سەفەری سێیەمیشدا، دیسان، بەدڵشکاوی و هەناسەساردییەوە دەگەڕێیتەوە. هەرچی هەتە لەپێناو گەیشتن بەو خۆشەویستەت خەرجی دەکەیت، کەچی هەرگیز نایگەیتێ. لە ئێستاوە بزانە: ئەو خۆشەویستەی تۆ بزر، نەبوو حسێبە.

ئەم ڕەشبینییەی پیرەژنە فاڵگرەوەکە وای لێ کردم زیاتر ڕژد بم لەسەرئەوەی توانای خۆم تاقی بکەمەوە و سەفەرێک بەرەو ئەستەمبۆڵ بکەم.

- ئەگەر حەزدەکەی بزانیت لە سەفەرەکەم بەرەو ئەستەمبۆڵ، هانصووم دۆزییەوە یان نا؛ بڕوانە گۆشەی 13.

- ئەگەریش حەزدەکەی ئەو نامەیەی هانصوو بخوێنیتەوە کە لە ئەستەمبۆڵەوە بۆمی ناردبوو؛ بڕوانە گۆشەی 5.

23

من بە هەموویانم گوتبوو: «تکایە سەفەری خۆتان سەعات و نیوێک دووابخەن، چونکە بەرپرسێکی هاوڕێم، دووای سەعات و نیوێکی دیکە، دەگاتە فڕۆکەخانە و قوتارم دەکات». هیچ کەس هیچ بایەخێکی نەدایە پاڕانەوەکەی من. لەوەش دەچوو هاوڕێ حزبییەکەم، لە دەرەوەی فڕۆکەخانەوە، لە کاتی خۆیدا فریام نەکەوێت. بێزار، جگەرە لەدووای جگەرە دامدەگیرساند. کە بیرم دەکردەوە: یەکە یەکەی ئەوانەی لە فڕۆکەکەوە

فــــەرەنسـی زمـــــان بـوون، یـانـیش زۆربـەیـان فەرەنسییـان دەزانی؛ فەرەیدوون ڕووی قسەی، بە زمانی فەرەنسی تێ کردن:

– بەڕێزەکانم، خوشکان، برایانی ئازیزم! داوای لێبووردنتان لێ دەکەم ئەگەر بەم قسانەم ناچارتان بکەم دەقیقەیەک گوێم لێ ڕابگرن! من دەرۆزەکەر نیم و پێویستیم بە هیچ ماددیاتێکی ئێوە نیـە، بەڵام لێتـان دەپاڕێمەوە بۆئەوەی لەباری مەعنەوی و ڕۆحییەوە یارمەتییەکی بچکۆڵەی من بدەن! من کـوردم، سـێـــزدە ســاڵ زیاترە لە فــەرەنســا بە پەناهەندەیی دەژیم. لە ماوەی ئەم سێزدە ساڵەدا توانیم بەرزترین پلەی بڕوانامـــەی خـوێندن لە فەرەنسا وەدەست بهـێنم کـە دکـتـۆرایە لە بواری ئارشیتێکتووردا و لە کۆتاییشدا، کە ئێستایە، بڕیارم داوە بەیەکجاری بگەڕێمەوە وڵاتەکەی خۆم: کوردستـانی عـیراق. هەڵبەتا، دەزانم، ئێوە، کە زۆربەتان فـەرەنسین، لەوانەیە پێـتـان خۆش بێت پەناهەندەیەکی فـەرەنسـا بیـەوێت بەیەکـجاری بگەڕێتـەوە وڵاتی خـۆی. بۆ منیش، بێگومـان، سـەربڵندییـە و هەتا دەمـرم سوپاسی فـەرەنسـا و خەڵکی فەرەنسا دەکەم کە لە ماوەی ئەو سێزدە ساڵەدا منی حەواندەوە و بڕوانامەی دکتۆرای پێ بەخـشـیم. هەر چۆنێک بێت، هیـوام وایە کـە پشتگیری لەم هەڵوێستەی من بکەن کە ئێستا دەمەوێ بەیەکجاری بگەڕێمەوە وڵاتی خۆم. من، بەسـتـر پێـرێ، لە پاریس، لە قـونصـوڵخـانەی سووریا، ڤیزەی هاتنە سووریام، بە ئیمزای خودی سەفیری سووری لە پاریس، لە پەساپۆرتەکەی خۆم داوە. دەعوەتنامەیەکی ڕەسمیشم لە دیمەشقەوە بۆ هاتبوو، ئەویشم پیشانی سەفارەتخانەی سووری داوە و تەصدیق کراوە، بە شێوەیەکی قانوونیانە و زۆر ڕێکوپێک گەیشتومەتە ئێرە؛ کەچی ئێستا ڕێگەم نادەن دابەزمـە ناو دیمەشق! حـەزدەکـەم دابەزیبـوون، ئەورووپی، ئاسـیـایی، قـولەڕەش.. *پەساپۆرتی خۆیان پیشان دەدا و دەرۆیشتن؛ تەنیا من نەبێ: پۆلیس ڕایگرتبـووم، چونکە پەناهەندە بووم. هەندێک لە ڕێبـوارەکـانی ناو فـرۆکـەکـە، تەنانەت سەگیشیان پێ بوو. سەگەکان، وەک هەر مرۆڤێک، تێدەپەڕین و دادەبەزانە خوارەوە: تەنیا من نەبێ. کـە دیمەنی ئەم سـەگـانەم دەدیت وا بەئاسـانیـیـەوە دادەبەزنە ناو دیمەشق، دڵم زۆر بە خۆم دەسووتا؛ هەستی پڕ سوێی بێ وڵاتیم دڵمی ڕنەک دەدا، دەمگوت: «ئەوەتا، ئێمەی بێ وڵات، لە سەگیش کەمترین».*

– ئەگەر حەزدەکەی بزانیت کە چۆن پێشتر لە ئەستەمبۆڵیش ڕێگەیان نەدامێ داخڵی تورکیا بیم؛ بڕوانە گۆشەی 13.

– ئەگەریش حەزدەکەی بزانیت لە سەفەرەکەم بۆ دیمەشق، لەناو فرۆکەخانەدا، من چۆن جەسارەتم کرد بڕیار بدەم فرۆکەکە بتەقێنمەوە؛ بڕوانە گۆشەی(۲۳).

ئاگـاداری ئەوەشـتـان بکەمـەوە، -ئەگەر مـۆڵەتم بدەن- کـە من نیـو سـەعـاتێک دەبێ لە پاریسـەوە گەیشتوومەتە ئێرە؛ بەهەمـان ئەم فڕۆکەیە هاتووم کە ئێوە ئێستا دەتانەوێ سواری بن و پێی بگەنە پاریس. من دەمـەوێ، کـە مـافی ڕەوای خـۆمـە، دابەزمـە ناو دیمەشق و باوەش بەدایکمـدا بکەم... دایکم، کـە سـێـزدە سـاڵی ڕەبەقـە لێی دوور کەوتوومـەتەوە و نەمبـینیوە. دەمـەوێ بچم، دوای سێزدە ساڵ خانەبەکۆڵی و مەنفا، نیشـتیـمـانە ئازادکراوەکەی خۆم ببینمەوە.

بەڕێزان، خوشکان، برایان! نە خوا، نە شەیتان، تەنانەت هەر کەسێک تەنیا یەک تۆزقاڵ ویژدانی هەبێت، قبووڵی ئەوە ناکات ڕێگە لە بەردەم ئەم ئارەزووە سـادەیەی من بگیـرێت. ئەمـە، ئێـوەی ئەورووپایی باش دەزانن، سـادەترین و ڕەواترین مـافی مـرۆڤـە کـە ئارەزوو بکات بەیەکـجـاری بگەڕێتـەوە وڵاتی خـۆی؛ کـەچی، پۆلیـسی فڕۆکەخانەی دیمەشق، ئێستا، لێرە، لێم ناگەڕێت و ئیـزنم نادات کـە من دابەزمـە ناو دیمەشق. ئەمـە لەکاتێکدا، وەک باسم کرد: من لە سەفارەتخانەی دیمەشق لە پاریس، ڤـیـزەی هاتنە ناو سـووریام وەرگـرتووە و بەشـێـوەیەکی قـانوونی هاتووم و تەنانەت دەعـوەتنامـەیەکـیـشم هەیە! ئێـسـتـا، پۆلیسی ئێرە زۆرم لێ دەکەن و ناچارم دەکەن کە لەگەڵ ئێـوە بە هەمـان فڕۆکـەی ئێـوە - کـە من لە پاریسـەوە پێی هاتووم - بگەڕێمـەوە پاریس. بۆیە، بەڕێزان، ئازیزەکـانم، تکاتان لێـدەکـەم و لێـتـان دەپاڕێمـەوە: سەفـەرەکـەی خۆتان، لەبەر خاتری من و بۆ پشتیوانیی من، تەنیا سەعات و نیـوێک دوا بخـەن و سـواری ئەم فـڕۆکـە مـەبن! ئەمەش چونکە، من لێرەوە تەلەفۆنم بۆ یەکێک لە بەرپرسـەکـانی وڵاتەکـەی خـۆم کـردووە و بەڵێنی پێـداوم کـە لە مـاوەی یەک سـەعـات و نیـوی

داهاتوودا پەیوەندی بەپۆلیسی ئێرەوە دەکات و ئازادم دەکەن. تکاتان لێ دەکەم، لێتان دەپاڕێمەوە کە ئەم داخوازییە بچووکەم جێبەجێ بکەن!

لەو دەمەدا، بەڕێوەبەری فڕۆکەخانەی دیمەشق، لە تەنی شت فەرەیدوون قووت بۆوە و چاوی لێی زەق کردەوە:

– ئەدی ئەگەر جێبەجێی نەکەن؟

– ئەگەر حەزدەکەی بزانیت پۆلیسی فڕۆکەخانە کاردانەوەی بەرامبەر ئەم هەڵوێستەی فەرەیدوون چی بوو؛ بڕوانە گۆشەی(١٤).

– ئەگەریش حەزدەکەی بزانیت هانصووی دەزگیرانی فەرەیدوون ڕۆڵی چی بوو لەم هەموو سەرا و دەراوەی بەسەر فەرەیدووندا هات؛ بڕوانە گۆشەی 14.

(٢٤)

بەرپرسی فڕۆکەخانەکە، سەرەڕای ئەوەی ئەو هەموو یاوەرە چەکدارەیشی لەپشتەوە ڕاوەستابوون، لەوە دەچوو هێندە متمانەی بەم هێزەی خۆی نەبێت. فەرەیدوون لە دڵی خۆیدا دەیگوت: «باش هەست بەوە دەکات کە بەم بڕیارە چ زوڵمێکی گەورەیان لە پەناهەندەیەکی وەک من کردووە». بەرپرسەکە تەماشای ناو چاوە تووڕەکانی فەرەیدوونی دەکرد و دەیویست بزانێت ڕەتدانەوە و هەڵوێستی چی دەبێت. گوێی لێ بوو فەرەیدوون، لەناکاو، پێی گوت:

– گوێ بگرە!

– بەڵێ.

– ئێمەی کورد سروشتی دووپشکمان هەیە.

پێکەنی، گوتی: چۆن؟

فەرەیدوون گوتی: کە ئابڵووقەمان دەدەن و چارەمان نامێنێت؛ بەخۆمانەوە دەدەین، خۆمان

دەکوژین.

بەتوورەبوونێکی گاڵتەجاڕانەوە، گوتی:

– سەد جار!

گوتم: ئاخر ئاگاداربە..!

– لە چی؟

– ئێوەش لەگەڵ خۆمان وێران دەکەین!

– ئەگەر حەزدەکەی بزانیت وەڵامی بەرپرسی فڕۆکەخانەکە چی بوو؛ بڕوانە گۆشەی(١٤).

– ئەگەریش حەزدەکەی بزانیت فەرەیدوون لە کۆتاییدا بڕیاری چیی دا؛ بڕوانە گۆشەی(٣).

ئەنوەر مەسیفی

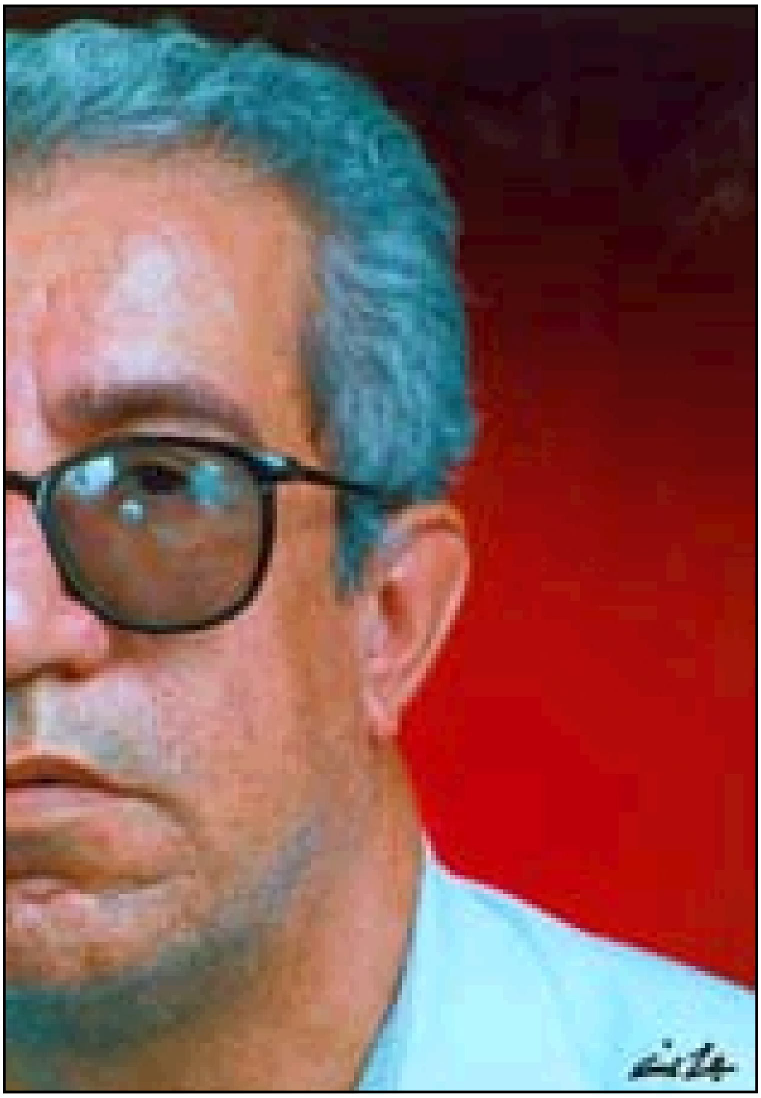

پێش ئەوەی شیعری من بخوێنیەوە

* بابانە مسەکانی باخ * خوێیەکان * ژنێکی ئالی جل و بەرگ
شیر * شەیتان * پەرداخێک ژن و پیاوی قەمبوور

پێش ئەوەی شیعری من بخوێننیەوە

١- دابی فەرمانسالاری

٢- دابی پەرستن

٣- دابی مردن

ئەم سێ دابە، سێ دابی زێڕینی هەموو ئایینەکانن، ئایینی فۆرمی گرانی منی لێ بترازێ. هەموو ئەوانەی ئەم سێ دابەش گۆشی کردبن و مەسخی کردبن، پێکەنینیان بە فۆرمی گرانی شیعری من دێ. بەڵێ ئەم سێ دابەی زێڕینی ئایینەکان کاریگەرییان لەسەر سێکس و جغارە و نوێژ و خۆشەویستی و فیتە و پیاسە و شەڕ و شیعر و بەڵێ کاریگەرییان هەیە و ئەوانەی هێشتان بەهەوای ئەم سێ دابە زێڕینەی ئایینەکانیش ماون، پێم وایە لای ئەوان ئەم فۆرمە نوێیەی من وەک تابۆ وایە و بەڵێ پێکەنینی ئەوان عەیبی ئەم فۆرمە نوێیەی منە.

پرسیار: بۆ بە فۆرمی شیعری من پێکەنینتان دێ؟

وەڵام: چونکە ئێمە خۆمان بەپاکی لە چایخانەکان و لە سینەماکان و لە چاپخانەکان و لە جادەکان و لە کۆگاکان و لە بارەکان و لەشەڕەکان و لە دێرەکان و لە باخچەکان و لە مزگەفتەکان و لە قوتابخانەکان و لە کۆبوونەوەکان نەدیوە، بەڵام کە فۆرمی گرانی شیعری ئێوە دەخوێنینەوە لە سێ دابە زێڕینەکەی ئایینەکان ئازاد دەبین و بەپاکی خۆمان لەو شوێنانەی ناومان بردن دەبینینەوە و پێکەنینیشمان دێ، چونکە هەر لە منداڵییەوە سێ دابە زێڕینەکەی ئایینەکان فۆرمی پاکی خۆمانیان لێ کردووین بەتابۆ و نەیانهێشتووە لە فۆرمی پاکی خۆمان نزیک ببینەوە و کە فۆرمی گرانی شیعری ئێوەش دەبینین فۆرمی پاکی خۆمان دەبینین، بۆیە پێدەکەنین و ئەو پێکەنینەشمان هەناسەی ئازادیمانە لە سێ دابەزێڕینەکەی ئایینەکان.

ئەنوەر مەسیفی

٢٦ی *حوزەیرانی ساڵی* **٢٠٠١**

بابانه مسەکانی باخ

له هێسکی گۆرانیبێژەکانی باخ ژنی سپی
له مسەکانی مانگ ژنی سپی
له مووەکانی
له ئایینی من
ژنی سپی
مسەکانی مانگ
مسەکانی له مووەکانی
له ئایینی من
هێسکی گۆرانیبێژن
هێسکی گۆرانیبێژی بابانەکانن
بابانەکانی ژنی سپی
له بابانەکانی مانگ
له مسەکانی باخ
له مووەکانی
له ئایینی من
هێسکی گۆرانیبێژەکان هێسکی
گۆرانیبێژەکان هێسکی
گۆرانیبێژەکان هێسکی
گۆرانیبێژەکانی باخ
مسەکانی بابانەکان
مسەکانی هێسکی گۆرانیبێژەکان
ژنی سپین
ژنی سپی
له مووەکانی
له ئایینی منن
باڵی بابانه مسەکان
له مووەکانی
له ئایینی منن

مسەکانی ژنی سپی
باڵی بابانەکانن باڵی
بابانەکانی هێسکی
گۆرانیبێژەکان باڵی
بابانەکانی هێسکی
گۆرانیبێژەکانی مانگ
لە مووەکانی
لە ئایینی من
مسەکانی باخ
بابانەکانی باخ
هێسکی گۆرانیبێژەکانی باخ
مانگی باخ
ژنی باخ
لە مووەکانی
لە ئایینی من
ژنی سپی
مانگی سپی
هێسکی گۆرانیبێژەکانی سپی
بابانەکانی سپی
مسەکانی سپی
بابانە مسەکانی
لە مووەکانی
لە ئایینی من
باخیان سپی کرد
هێسکی گۆرانیبێژەکان
لەناو باخ نووستن
ژنی سپی
لەناو باخ نووستن

تشرینی یەکەمی ١٩٩٨

خوێیەکان

لە کتابی شمشێرەکان
ئەو پەیکەرە ئاس
نەی لە ناوی ئایینم
ئاوڕ لە کاهینی
سێرک ناداتەوە
بەدەستە مسە
کان سیحر
درایە کاهینیم
لەکتابی شمشێرەکان
سیحر بسکەکانی
ئەفسانەی برد
سیحر درایە کاهینی
ژنی پێ پڕ شیر
ژنی پێ پڕ
شیر ئاوڕی لە کاهینی
شمشێرەکان نەدایەوە
شمشێرەکان شەیتانی
کاهینیم بوون کاهینیم
ئەو پەیکەرە ئاسن
نەیە کە لە ناوی ئایینم
ژنی پێ پڕ شیر نا
بسکەکانی ئەفسانە
سیحر
یان
لە کاهینیم کرد
لە کتابی شمشێرەکان
بەدەستە مسە
کان سیحر درایە

ژنی پێ پڕ شیر
بەدەستە مسە
کان بسکەکانی ئەفسانە
یان لەبن سیحرنا
بەدەستە مسە
کان ئەو پەیکەرە ئاس
نەی لە ناوی ئایینم
سیحری کاهینی شمشێرە
کانی بە کاهینیم دادا
ژنی پێ پڕ شیر نا
ئەو پەیکەرە ئاس
نەی لە ناوی ئایینم
سیحری لە کاهینی
شمشێرەکان کرد
لە کتابی شمشێرەکان
سیحر کاهینی برد
سیحر دەستە مسە
کانی برد سیحر
ئایینی برد
لە کتابی کاهینی شمشێرەکان نا
لە کتابی کاهینی
ژنی پێ پڕ شیر
خوێیەکانی ئەفسانەم دا
خوێیەکانی ئایینم دا
خوێیەکانی سێرکم دا
خوێیەکانی سیحرم دا
خوێیەکانی شیرم دا

حوزەیرانی ١٩٩٨

ژنێکی ئالی
جل و بەرگ شیر

پیاوە بە کەزییەکان کەونیان
لە ئاو هەڵکێشا
هەروها سەی سپی
تەماشای ساقۆی من دەکا
پیاوە بە کەزییەکان
چەکیان لە مانگ تاشی
پیاوە بە کەزییەکان
کەونیان لەسەی
سپی تاشی
پیاوە بە کەزییەکان
تەمبوور قوڕیان لە
ساقۆی من تاشی
سەی سپی هەروەها
مانگ هەروەها
کەون هەروەها
چەک هەروەها
پیاوە بەکەزییەکان هەروەها
ئاو هەروەها
ساقۆی من ژنێکی ئالیان لەناودایە
ژنێکی ئالی
جل و بەرگ شیر
سەی سپی تەمبوور قوڕی
لە ئاو هەڵکێشا
هەروەها پیاوە بە کەزییەکان
تەماشای ساقۆی من دەکەن
سەی سپی مانگی
لە ساقۆی من تاشی

سەی سپی چەکی لە
پیاوە بە کەزبیبەکان تاشی
سەی سپی کەونی
لە تەمبوور قوڕ تاشی
ساقۆی من
هەروەها ئاو
هەروەها پیاوە بە کەزبیبەکان
هەروەها چەک
هەروەها کەون
هەروەها تەمبوور قوڕ
هەروەها مانگ
هەروەها سەی سپی
ژنێکی ئالیان لەناودایە
ژنێکی ئالی
جل و بەرگ شیر
سەی سپی
پیاوە بەکەزبیبەکانی
لە ئاو هەڵکێشا
پیاوە بەکەزبیبەکان
تەمبوور قوڕیان
لە ئاو هەڵکێشا
سەی سپی کەونی
لە ئاو هەڵکێشا
پیاوە بەکەزبیبەکان
سەی سپیان
لە ئاو هەڵکێشا
چەک
هەروەها
پیاوە بەکەزبیبەکان
هەروەها

کەون
هەروەها
تەمبوور قوڕ
هەروەها
سەی سپی
هەروەها
مانگ
هەروەها
ساقۆی من
هەروەها
ئاو
ژنی ئالی
جل و بەرگ شیر
سەی سپی لە ئاو هەڵکێشا
هەروەها تەمبوور قوڕ
تەماشای ساقۆی من دەکا
ژنی ئالی
جل و بەرگ شیر
چەکی لە
ساقۆی من تاشی
ژنی ئالی
جل و بەرگ شیر
مانگی لە تەمبوور
قوڕ تاشی
ژنی ئالی
جل و بەرگ شیر
کەونی لە پیاوە
بەکەزبیەکان تاشی
ژنی ئالی
جل و بەرگ شیر

تەمبوور قوڕی لە
ئاو هەڵکێشا
هەروەها تەماشای
ساقۆی من دەکا
ژنی ئالی
جل و بەرکی شیر
پیاوە بەکەزییەکانی
لە ئاو هەڵکێشا
هەروەها تەماشای
ساقۆی من دەکا

مایس و حوزەیرانی ۱۹۹۹

***

شەیتان

لە داهاتوو هاتمەوە
ڕدێنیان لەناو قەبرنام
پێش دوێنێ
قەبری دوێنێیە
دوێنێ قەبری ئەمڕۆیە
ئەمڕۆ قەبری سبەینێیە
سبەینێ قەبری
پاش سبەینێیە
لە داهاتوو هاتمەوە
کتابیان لەناو قەبر نام
پاش سبەینێ
قەبری سبەینێیە
سبەینێ قەبری ئەمڕۆیە
ئەمڕۆ قەبری دوێنێیە
دوێنێ قەبری
پێش دوێنێیە

لەداهاتوو هاتمەوە
پێڵاویان لەناو قەبر نابووم
کراسیان لەناو
قەبر نابووم

١١ی ئابی ١٩٩٩

***

پەرداخێک ژن و پیاوی قەمبوور

ئەو ماینەی مێیاتی خۆی
لەسەر چاکی دانا
ئەو قەمبوورەی خۆی
لە قوڵغ فڕێ دا
هەروەها گا
لا
پەرداخێک پیاوی قەمبووری
لەدەست شکا
قەمبوور خۆی
لەسەر چاکی دانا
ماینی ناو قوڵغ
مووی قەمبووری دا گا
لا گا لا
گا لا
گا لا
گا لا
گا لا
گا لا
گا لا
گا لا
گا لا
گا لا

گا لا
گا لا
ئەو ماینەی مێیاتی
خۆی لەسەر چاکی دانا
خۆی لە قوڵغ فڕێ دا
ئەو قەمبوورەی خۆی
لەسەر چاکی دانا
پەرداخێک ژنی قەمبووری
لەدەست شکا
هەروەها گا
لا
مووی قەمبووری دا

١١ی *تشرینی دووەمی* ١٩٩٩

***

ئەحمەدی مەلا

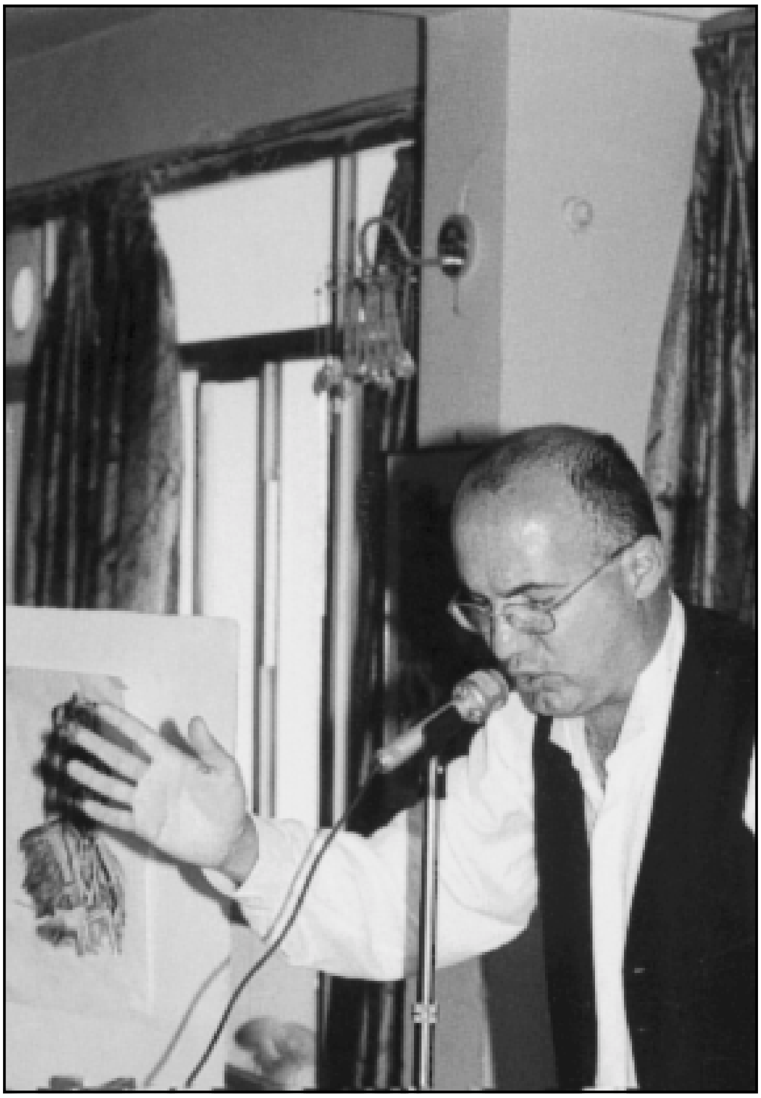

* با ئاو بەنێو دەفتەرەکانماندا خوڕەی بێت
* دەمامک و میتامۆرفۆزەکانی
* دەمامکە دڵخۆشەکان

با ئاو بەنێو دەفتەرەکانماندا خوڕەی بێت

پێویستـە فـێڵ بکەم بۆ ئەوەی بە جـۆرێکی تر لەسـەر دەقـێکی خۆم بنووسم. جـایا ئەوەتە فـێڵ لە خۆم دەکەم، یا ئەوەتە فێڵ لە دەقەکە دەکەم. «من»ی دەق دەقێکە لە «من» ئەحمەدی مەلا جودابۆتەوە. ئەم دەقە لە جودایی لە دایک بۆتەوە.

لێرە لەمەڕ پیاهەڵدان و هەڵشاخین بە حیکمەتی داهێنان شتێک ناڵێم کە بە هیچ تەرحێ فریامان ناکەوێت، پێچەوانەکەشی هەر ڕاستە. ئەی چ بوترێت لەمەڕ دەقێکەوە کە کەرەسەی شیتەڵ کردن شک نابەین و کلیلی ڕاڤەکردن و تەفسیرمان پێ نییە.

دەقێکە لەمەڕ سێ دۆناودۆنەوە دەدوێ:

١- کتێب

٢- نووسین

٣- ئاخاوتن

١- لە شوێنێکی دی هاتووە کە «کتێب زیندانە»[١]، بەڵام لێرە لە دووریەکی دی دا، بینراوە، یا بە شێوەیەکی تر، دوورییەکانی تری کتێب خراوەتە پێش چاوگە لە تەقەمووسی بەردەوامی دان و لە بزووتنی بێ وچان دان. بەڵام تا چ ڕادەیەک ئەم دەقە شیعرێندراوە. ئایا ئەمە کێشەیەک نییە، کە بۆ لێکۆڵینەوە زیاتر بشێت وەک لەوەی بچێتە دووتوێی دەقێکی شیعرییەوە؟

٢- لێرە نووسین، وشە نییە کە لەسەر پانتایی کاغەز دانرابێت، بەڵکو دەنگە، هەروەکو سوسیر دال و مەدلوولی وشەمان پێ دەناسێنێ. نووسین لێرە، سیستەمێکی کۆگەل نییە، بەڵکو پرۆسەیەکی زیندووە کە لە ئاخاوتندا، بەرقەرار دەبێت. شتێکی ماددییە و زیندووە.

٣- ئەمە لە حاڵەتێکدا کە ئاخاوتن وەزیفەی خۆی ون دەکات، یا بابڵێین وەزیفەی کۆمەڵایەتی خۆی ون دەکات و دەگەڕێتەوە جەوهەر. واتە دەنگ پێش فۆنێم. دەنگێک کە ئینجا بەخشە و لە بێدەنگییەوە نزیکە و لەو دیو قسەکردندا، گۆرانی دەچڕێ.

ئەحمەدی مەلا - هەولێر

٢٠٠١/٦/٧

(١) بڕوانە کتێبی شیعر.

دەمامک و میتامۆرفۆزەکانی

میتامۆرفۆزی کتێب: هەر کە دادەخرێی دەکرێیتەوە. پەردەیەکی تەنکی، تەنکتر لە پەردە. وەک تابووت وشە و فیکر و درۆ و دەڵەسە و جوامێریی مام قارەمانیش دەگریتەخۆ، لەسەر ڕەفەی کتێبخانەکانا کەڵەکە دەبەستی و لە سەر عارەبانە هەڕاج دەکرێی و لە بەرزترین شوێن دادەنرێی و لە حەوشەکەیماڵی باوکم دەسوتێنرێی و تۆقی هەندێ کەس دەبەی و خەونی دوو بەرگی هەندێ کەس دەزڕێنی و دەبیتە دوو جزمە هۆشی هەندێ کەسان و سەرتاپات بەڕووتی لەبەر دەکرێی و وەک سروود لەبەر سێبەری حەسیرەکانا دەوترێی و پارە پارە لە کونە دیوار دەشاردرێیتەوە و دەکرێیتە ئاوی پیاڵەو فڕێ دەدرێیتە دیجلەوە و ئاو لە داخا قەبرغەی مۆر هەڵدەگرێ و ئینجا بەئاشکراش یاساغ دەکرێی لەسەربەرد و پەپێروس و پێستی ئاسک و سمی حوشتر و گەڵای دارخورما و گاشاخ و لەسەر لم و دار و برۆنزیش و دەنوسرێی بەمەرەکەبی ڕەش و مەرەکەبی چینیی و مەرەکەبی هیشک و مەرەکەبی **Quink** و شائاو و قورقوشم و بۆیاغی ڕۆنیی و تاڵە زێڕ و سورمە باریک دەنووسرێ و هەڵدەواسرێی و لوول دەدرێی و دەکشێنرێی و غل دەکرێیتەوە و دەق دەکرێی و لەسەرەوە بۆ خوارەوە دەنووسرێی و لە چەپەوە بۆ ڕاست و لە ڕاستەوە بۆ چەپ لە خوارەوە بۆ سەرەوە و خڕخڕ دەخوێندرێتەوە.

«ئەلیفت» درێژ دەکرێی و لە ملی «بات» دەئاڵێنن و «قافت» دەکەنە چیاو «گاڤت» بۆ لێدەدەن و «ژێت» دەلەرێننەوەو «واوت» دەخەنە حەلقەی «لامت» و «دالت» دەقرتێنن و «شینت» بۆ دەڕازێننەوەو «تێت» دەگرن و «پێت» هەڵدەواسن و «خێت» پیا دەکەن و «ڕێت» لێ دەگرن و «زێت» هیشک دەکەن «ژێت» دەقرتێنن و «فێت» پێ هەڵدەهێنن و ئینجا دەخوێندرێتەوە.

میتامۆرفۆزی نووسین: سەرەتا دەنگی، دەنگێکی و بەس. لەنێو باوەشی هەوادا لە شوێنی جێگیر دەبی. ڕۆحت فیزیکە،

جەستەت وا لەم نزیکە

نەمردووە بەڵام ناشدۆزریتەوە.

میتامۆرفۆزی قسەکردن: پیاڵەیەکی پڕ دەبی لە سەدەف و زومەڕەدت پیایا دێتە خوارێ و دەبیتە پەیمان و دڵسۆزیی و گریان کراست بۆ دەکا. گەورە دەبی و بەهات وەک کێشی خۆڵ نرخی زیاد دەکا، کاتێ تەنها لە خوڕی ئاو دەچی.

***

دەمامکە دڵخۆشەکان

فرێیم دەنە دەریاوە، ئەم شەپۆڵە هاجانە لە بەر من پاپۆڕیان خستۆتە هەلاکەت

(یونس، ١، ١٣)

ئەو منداڵەی زوو بوو بە پێغەمبەر، زووش هەستی کرد دەبێ سواری گەمی بێت و بەرەو نەینەواکان

بڕوات. گەمی لەسەر ئاوی تفت دەخزیی و گەرد و گێژەنێکیش مەداری سەفەر و هەڵاتن و کۆچ و ئازادیی هەندە تەسک دەکردەوە، دەبوایە دەمامکێ ئەم بارودۆخە ناهەموارە ڕزگاری کات.

- من گوناهبار و ڕوو ڕەشم.

شەپۆلێ شەویلاگەی ڕەش و تەڕی هەندەی دەمە ئەشکەوتێ

کردبووەوە و ئەویش خۆی هاویشتێ.

مەملەکەتی تەڕیی و تاریکیی، ڕوەکی ئاویی و هەوای سوێریش هەناوی دەتەنی. نەهەنگێ بەرەو بۆنی غوربەتی و دەمامکی لینج سەوڵەکانی دەخاتە گەڕ و هەناوی دەکا بە زیندان.

دوای چەند ڕۆژێ خۆی لەژێر گەڵا پانەکانی تەنهایی دەبینێتەوە. لەش لینج و خەونێکی ئاویش لەشی هیشک دەکاتەوە. خۆی لە هەتاو و هەوری هاج دەپارێزێ و پەڵکە ڕێحانە دەخوات و بۆنی شەوبۆ و کوولەکە زەردەکانیش گەرمی دەدەنە لەشی و ترۆزیبەکانیش فێنکی. پەڵپێنە دەخوات و بۆنی شەمامە وەردەگرێت.

گەڵا کوولەکەیە دەکاتە دەمامک و هەنگاو دەنێ.

لەبەر هاژە هاژی شاراندا بەخەبەر دێت. لەسەر شۆستەکاندا بەفر و لەسەر پەنجەرەکاندا زوقم. لە نێو چیمەن شەختە و ئاوەنگیش زەنگۆڵ زەنگۆڵ وەک کرێوە بە قەد چێوەکاندا دێنە خوارێ.

هاژەی شاران و ڕچە پێچاو پێچەکان و دەمامکە رووەکیبەکە بەسن بۆ ئەوەی خۆی تێکەڵ بە کەرنەڤاڵ کات.

ورچەکان لە پێشەوە، دەهۆڵ لێدەدەن و کراس تا ئاودامان کەسک، چوار پێنج پشیلەی لموز پەمەیی و سمێل قەڵەم کراو چاو پڕ گڕ و شەهوەت بۆنی نێرینە دەکەن و دەمیاوێن. کلونێکی گۆشتنیش حەز وریا دەکاتەوە. دوو نێرەکەر کەڕەنا لێدەدەن و زەرافەیەک ملی لە حەوتەوانە گیر بووە. ژنێکی پێش مێژوو تازە لە کونە ئەشکەوتێ دەرهاتووە و مەمکی خڕینی بۆ دەم مەیمونێ شۆڕکردۆتەوە. سێ چوار پۆلیس لە قەپیلغی گامێشدا وەک ورچی سێرک هەڵدەپەڕن. ورچە کێویەکانیش لەپێشەوە دەهۆڵ لێدەدەن.

ئەمە (**Carnelevare**)ە سەرەتای جەژنی لەش و سەرەتای سروشە بۆ ڕۆح.

بەرازەکان لە پشتەوە، لەسەر دوو پێ کەمانچە لێدەدەن و کریشناش شمشاڵ دەژەنێ و چەند حەزیایەکیشە لموزیان دووکەڵ دەکات و باڵە چەرمینەکانیان لە زەمین دەخشێن.

هەڵدەپەڕێ و گەڵا پانەکەش سێبەری بۆ دەکا. زیقەی فیقە و دەهۆڵ و نووزەی کەمانچە و نەڕەی ئاژەڵان و تاریکی شەوان و بۆنی مەیی و تەکیلا و جین و ئەرڤێشا و لیمۆی سەوز و فرێرئەجەلیکا و کۆنیاک و هەڵمی سینە و هەناسەی مەست و چاوی ئەفسووناوی شەو شی دەکاتەوە.

تەنها دوو کونی بچووک لە گەڵا پانەکەی دەکات و

خۆی تێکەڵێ ڕەوتی ورچەکان دەکات و هەڵدەپەڕێ.